

ΕΙΔΙΚΟΙ ΠΟΙΝΙΚΟΙ ΝΟΜΟΙ

ΜΕΡΟΣ Ι – ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗ ΕΣΟΔΩΝ ΑΠΟ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ (Ν. 3691/2008)

11/10/2017

- Αξιόποιο συμπεριφορών ξεπλύματος βρώμικου χρήματος στις ΗΠΑ στα τέλη της δεκαετίας του 1980 και στην Ευρώπη κατά τη δεκαετία του 1990
- Σταδιακή ποινικοποίηση συμπεριφορών που συνιστούν νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες
- Χρησιμοποίηση εργαλείων του Ποινικού Δικαίου (πχ αρχές της νομιμότητας, αναλογικότητας) προκειμένου η έννομη τάξη να τιμωρήσει αποτελεσματικά και να συγκεράσει ετερογενή σε υπερεθνικό επίπεδο στοιχεία συμπεριφορών που δεν ήταν αξιόποινες
- Λόγος ποινικοποίησης στις ΗΠΑ: Καρτέλ ναρκωτικών – αυτοτελής τιμώρηση της επένδυσης των χρημάτων που προέρχονταν από τις εγκληματικές δραστηριότητες – χαμηλές και αναποτελεσματικές ποινές σε εμπόρους ναρκωτικών – στόχος η προστασία της δημόσιας τάξης
- **Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες:** Περιγράφεται η διαδικασία μέσω της οποίας αποκρύπτεται η ύπαρξη, η παράνομη πηγή ή η παράνομη χρήση εσόδων τα οποία στη συνέχεια μεταμφιέζονται με τέτοιο τρόπο ώστε η προέλευσή τους να εμφανίζεται ως νόμιμη (President's Commission of National Crime – 1986)
- Το στοιχείο που εμφανίζεται ως άξιο τιμωρίας είναι οι οικονομικές συναλλαγές ως πράξεις διαχείρισης περιουσίας προερχομένης από εγκληματικές δραστηριότητες (εν συνόλω η διαδικασία) – η κριτική γίνεται από το στάδιο διαμόρφωσης του κανόνα
- Μοντέλο τριών (3) φάσεων ως προς τη νομιμοποίηση (αναπτύχθηκε το πρώτον στην Ελβετία κατά τη δεκαετία του '80):
 - A. **Placement** (= τοποθέτηση)
 - B. **Layering** (= διαστρωμάτωση)
 - C. **Integration** (= ενσωμάτωση)
- Σκοπός → Δόμηση, διάρθρωση, συστηματοποίηση διαφόρων τεχνικών/μορφών της αξιόποινης συμπεριφοράς

Placement:

- Τα χρήματα εισάγονται στο χρηματοπιστωτικό σύστημα ως αφανή ποσά
- **Τεχνική smurfing** → Τα ποσά εισάγονται στο χρηματοπιστωτικό σύστημα σταδιακά και σε μικρές ποσότητες ώστε να βρίσκονται κάτω από το όριο επίσημου ελέγχου από τις κρατικές αρχές (στην Ελλάδα το ποσό αυτό είναι 15.000€)
- **Τεχνική structuring** → Απόκτηση ελέγχου μιας τράπεζας – απουσία ελέγχου και ορίων εισαγομένων χρημάτων ως προς την προέλευση
- Δυνατή η νομιμοποίηση και μέσω χρηματοπιστωτικών συναλλαγών – δεν περιορίζεται κατ' αποκλειστικότητα στον τραπεζικό τομέα
- **Hawala Banking** → Άτυπες συμφωνίες κυρίων (**gentlemen's agreement**) μεταξύ τραπεζιτών διαφόρων χωρών για τη μετακίνηση κεφαλαίων χωρίς αυτά να φαίνονται λογιστικά (συνιστά εν τη ουσία ολόκληρο δίκτυο)

Layering:

- Τα έσοδα διαχωρίζονται από την παράνομη πηγή τους μέσα από ένα πλέγμα οικονομικών συναλλαγών ώστε να καλυφθούν τα ίχνη των εγγράφων και να εξασφαλιστεί κατά τον τρόπο αυτό η ανωνυμία (αποσύνδεση εσόδων από την πηγή τους)
- Κάθε συναλλαγή τελείται εγγράφως και αφήνει ίχνη – στόχος η εξαφάνιση/κάλυψη των ιχνών αυτών (**paper trail**)
- **Τεχνική υπεράκτιας εταιρείας** (offshore company) → Διατήρηση τραπεζικού λογαριασμού από εταιρεία offshore η οποία ανήκει στο δράστη κι όχι ονομαστικά από αυτόν
- Offshore εταιρεία → Νομικό Πρόσωπο που έχει την έδρα του σε άλλη χώρα – φορολογικό παράδεισο στην οποία το σύστημα δημοσιότητας κατά το εταιρικό της δίκαιο είναι απόρρητο και δε διαθέτει πραγματική οικονομική δραστηριότητα
- Περαιτέρω, δεν υφίσταται εποπτεία των εταιρικών δραστηριοτήτων από μέρους του κράτους της έδρας – τα εταιρικά στοιχεία υφίστανται αλλά είναι δυσχερώς προσβάσιμα
- **Τεχνική χρήσης επαγγελματικού απορρήτου** → Χρήση προσώπων ως παρένθετων τα οποία καλύπτονται από τις έννομες τάξεις από το επαγγελματικό απόρρητο (πχ διαχείριση περιουσίας από δικηγόρους – δεν αφορά δικαστική κι εξώδικη παράσταση)
- Συναλλασσόμενος είναι το παρένθετο πρόσωπο, ήτοι ο δικηγόρος χωρίς να εμφανίζεται ο πραγματικός δικαιούχος της περιουσίας
- Τα ανωτέρω αποτελούν νόμιμους θεσμούς οι οποίοι χρησιμοποιούνται καταχρηστικά, κατά παράβαση του νόμου

Integration:

- Τα νομιμοποιούμενα έσοδα επανέρχονται στην οικονομία ως νόμιμα κεφάλαια
- Τεχνική αγοράς παλαιού ακινήτου σε χαμηλή τιμή και ανακαίνιση μέσω εσόδων προερχομένων από εγκληματική δραστηριότητα – πώληση εν συνεχεία σε υψηλότερη τιμή – ενσωμάτωση των παρανόμων εσόδων στην τιμή αυτή και στο αποκομισθέν κέρδος
- Τεχνική εξόφλησης δανείου με παράνομα κεφάλαια, πχ αποπληρωμή των δόσεων του δανείου από παράνομα έσοδα που προήρχοντο από παθητική δωροδοκία
- Τεχνική υπερτιμολόγησης εμπορευμάτων → Πώληση σε άλλη χώρα σε τιμή υψηλότερη της πραγματικής – νομιμοποίηση διαφοράς
- Τεχνική εξαγοράς επιχειρήσεων → Νομιμοποίηση μέσω της επιχείρησης – αμφισβητείται αν η μεταγενέστερη κανονική λειτουργία της επιχείρησης και η δημιουργία πραγματικών κερδών συνιστούν παράγωγα προϊόντα της παράνομης νομιμοποίησης
- Νομιμοποίηση δε συνεπάγεται πάντα και απόκτηση οφέλους ή άλλων καρπών

18/10/2017

- **Εμπόριο ναρκωτικών → Όφελος/Περιουσία ← Νομιμοποίηση εσόδων**
- Η πρότερη αξιόποινη συμπεριφορά δεν απαιτείται να είναι έγκλημα κατά της ιδιοκτησίας ή της περιουσίας κατά τον ΠΚ αλλά οποιοδήποτε έγκλημα που προσπορίζει κάποιο όφελος
- **Financial Action Task Force on Money Laundering (FATF on ML)** → Σαράντα (40) συστάσεις προς ανάληψη δράσης για την αντιμετώπιση του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος – απεύθυνση στα κράτη-μέλη με μη δεσμευτική ισχύ – αξιολόγηση κρατών σε συνεργασία με τον ΟΟΣΑ
- **Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών φαρμάκων και ψυχοτρόπων ουσιών που υπεγράφη στη Βιέννη (1988)** → Διαμόρφωση τριών (3) ομάδων συμπεριφοράς που αποτελούν στο έγκλημα της νομιμοποίησης:
 - A. **Υπόσταση επιδίωξης (Absichtstatbestand):** Μετατροπή ή μεταβίβαση περιουσίας που προέρχεται από έγκλημα περί τα ναρκωτικά με σκοπό την απόκρυψη ή τη συγκάλυψη της παράνομης προέλευσης αυτής ή την παροχή βοήθειας σε πρόσωπο που ενέχεται σε αξιόποινες πράξεις περί τα ναρκωτικά για να αποφύγει τις έννομες συνέπειες των πράξεων αυτών
 - B. **Υπόσταση συγκάλυψης (Verschleierungstatbestand):** Απόκρυψη ή συγκάλυψη της φύσης, της πηγής, του τόπου διάθεσης ή της κίνησης δικαιωμάτων κυριότητας εκ παρανόμου περιουσίας εν γνώσει της προέλευσης της περιουσίας αυτής από εγκλήματα περί τα ναρκωτικά
 - C. **Υπόσταση κτήσης (Besitztatbestand):** Η απόκτηση, κατοχή ή η χρήση παρανόμου περιουσίας εν γνώσει της προέλευσής της από εγκλήματα περί τα ναρκωτικά
- **Οδηγία 91/308/ΕΟΚ** περί ξεπλύματος βρώμικου χρήματος → Υιοθέτηση των τρόπων τέλεσης νομιμοποίησης όπως περιγράφονται στην ανωτέρω Σύμβαση της Βιέννης – η πρότερη πράξη δεν περιορίζεται μόνο σε εγκλήματα περί τα ναρκωτικά αλλά σε οποιοδήποτε έγκλημα που αποδίδει κάποιο όφελος – επιβολή συγκεκριμένων καθηκόντων επιμελείας και ελέγχου στα πιστωτικά ιδρύματα (εξέταση και αναφορά υπόπτων συναλλαγών & διατήρηση στοιχείων των πελατών)
- Καθιερώνονται επιπρόσθετοι τρόποι δίωξης του εγκλήματος της νομιμοποίησης – υποχρεωτική επικουρία διωκτικών αρχών από τα πιστωτικά ιδρύματα ή τους ιδιώτες ακόμα κι αν αυτό οδηγεί σε δική τους ζημία (**καθήκον αναφοράς – ελέγχου – επιμελείας**)
- Καθυστερημένη εφαρμογή των κανόνων αυτών στην ελληνική έννομη τάξη λόγω ισχυρών αντιδράσεων
- **Οδηγία 2001/97/ΕΚ** → Επανάληψη των τρόπων τέλεσης όπως ορίζονται από τη Σύμβαση της Βιέννης – προσθήκη ως πρότερων πράξεων τα εγκλήματα της σύστασης και συγκρότησης εγκληματικής οργάνωσης, απάτης κατά της ΕΕ, δωροδοκίας και δωροληψίας
- Ανάγκη συνδρομής δικηγόρων, συμβολαιογράφων, εμπόρων πολύτιμων λίθων, φορολογικών συμβούλων, κτηματομεσιτών – υποχρέωση ελέγχου και αναφοράς πελατών που εμπλέκονται στην τέλεση του εγκλήματος της νομιμοποίησης
- Εξαίρεση για δικηγόρους αν η υπόθεση σχετίζεται με δικαστική εκπροσώπηση ή διαδικασία – η εξαίρεση αυτή δεν ισχύει, ήτοι επανέρχεται το καθήκον αναφοράς, όταν τα πρόσωπα αυτά προβαίνουν σε σχεδιασμό και υλοποίηση αγορών κατ' εντολή των πελατών τους, διαχείριση χρημάτων/τραπεζικών λογαριασμών, σύσταση και λειτουργία καταπιστευτικών λογαριασμών, διαχείριση περιουσίας για λογαριασμό των πελατών τους

- Εξακρίβωση της ταυτότητας των πελατών – αναφορά υπόπτων συναλλαγών στις διωκτικές αρχές – σύσταση ανεξαρτήτων αυτορρυθμιζόμενων οργανώσεων/ συλλόγων ως δέκτες της αναφοράς
- Σχετικοποίηση επαγγελματικού απορρήτου στα ανωτέρω πρόσωπα – τίθεται το ζήτημα της συνταγματικής κατοχύρωσης των απορρήτων – δεν υφίσταται γενικά αλλά μόνο κατά τις ειδικότερες εκφάνσεις του (πχ δικαίωμα υπεράσπισης)
- **Οδηγία 2005/60/ΕΚ** → Ρητή αναφορά στη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας ως αυτοτελή αξιόποινη συμπεριφορά – θεωρείται νομιμοποίηση ο σχηματισμός περιουσίας με σκοπό τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας – ωστόσο η ρύθμιση αυτή εκφεύγει της έννοιας της νομιμοποίησης δοθέντος πως δημιουργείται το παράδοξο να κρίνεται ως νομιμοποίηση η δημιουργία νόμιμης περιουσίας που κατατείνει στη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας
- Ρητή αναφορά σε πολιτικώς εκτεθειμένα πρόσωπα → Φυσικά πρόσωπα στα οποία έχουν ανατεθεί εξέχοντα δημόσια αξιώματα, πρόσωπα συγγενικά αυτών ή συνεργατών τους – όταν προβαίνουν σε οικονομικές συναλλαγές σε άλλα κράτη τα πιστωτικά ιδρύματα αυτών βαρύνονται με αυξημένα καθήκοντα επιμελείας και ελέγχου διότι συνήθως οι συναλλαγές αυτές των προαναφερθέντων προσώπων πραγματοποιούνται υπό καθεστώς ανωνυμίας)
- Επέκταση καθήκοντος και σε πρόσωπα που ασκούν εμπορικές εν γένει δραστηριότητες χρησιμοποιώντας στις συναλλαγές τους μετρητά
- Περιεχόμενο καθήκοντος επιμελείας: (α) **εξακρίβωση της ταυτότητας του πελάτη**, (β) **εξέταση της πραγματοποιηθείσας συναλλαγής**, (γ) **αναφορά αυτής στις διωκτικές αρχές αν θεωρηθεί ύποπτη** και (δ) **μη ενημέρωση του πελάτη για αυτή την αναφορά**
- Σαράντα (40) συστάσεις της FATF on ML → Διεύρυνση του αντικείμενου της νομιμοποίησης – ορισμός εγκλημάτων από την οποία μπορεί να προέρχεται η αποτελούσα αντικείμενο νομιμοποίησης περιουσία
- **Πρότερη πράξη/προηγούμενη εγκληματική δραστηριότητα (predicate offense)**: Έγκλημα από το οποίο προέρχεται η περιουσία η οποία αποτελεί αντικείμενο νομιμοποίησης – οποιοδήποτε έγκλημα δυνάμενο να αποφέρει όφελος/περιουσία (όχι μόνο εγκλήματα κατά της περιουσίας και της ιδιοκτησίας κατά τον ΠΚ)
- Σχέδιο συνολικής αντιμετώπισης του ξεπλύματος από τη FATF – ο Έλληνας νομοθέτης καταρτίζει τον κατάλογο των αδικημάτων που συνιστούν την προηγούμενη εγκληματική δραστηριότητα και προσδιορίζει το κριτήριο αναφορικά με την επιβαλλόμενη ποινή
- Σύμβαση του Στρασβούργου του Συμβουλίου της Ευρώπης → Ενίσχυση διακρατικής συνεργασίας και δικαστικής συνδρομής – αντιμετώπιση του εγκλήματος της νομιμοποίησης σε πολλαπλά επίπεδα
- Εντούτοις κρίνεται αναγκαίο να σημειωθεί πως η τιμώρηση μιας συμπεριφοράς και η πρόβλεψη ποινών γι' αυτή αποτελεί μέρος, κομμάτι της αντιμετώπισης του προβλήματος κι όχι συνολική επίλυση αυτού
- Πρώτη προσπάθεια ποινικοποίησης του φαινομένου κατά τη δεκαετία του 1990 – εισαγωγή άρθρου στον ΠΚ – ωστόσο περιορισμένο πεδίο εφαρμογής της διάταξης
- **N. 2331/1995**: Πρώτος αυτοτελής νόμος για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες - διατάξεις περί των καθηκόντων των πιστωτικών ιδρυμάτων
- Υιοθέτηση της περιγραφής των τρόπων τέλεσης του αδικήματος όπως ορίζεται στη Σύμβαση της Βιέννης
- Προβληματική περί των συρροών ως προς το ξέπλυμα – περαιτέρω όξυνση του προβλήματος από τις αλληπάλληλες τροποποιήσεις του νόμου περί νομιμοποίησης

25/10/2017

- **Έννομο αγαθό:** Αξία που επιδιώκεται να προστατευτεί από το νομοθέτη με την ποινική τιμώρηση των συμπεριφορών που την προσβάλλουν – συνιστά το κριτήριο ποινικοποίησης μιας πράξης και το εργαλείο ερμηνείας του κανόνας δικαίου μέσω της έκτασης προστασίας που αυτό καλύπτει
- Η έννοια του εννόμου αγαθού αποτελεί παράγωγο των εννόμων τάξεων της ηπειρωτικής Ευρώπης – η θεμελίωσή του ανατρέχει στη Γερμανία κατά το 19^ο αιώνα
- Με την εμφάνιση των υπερατομικών εννόμων αγαθών αμφισβητείται έντονα η χρησιμότητά του
- Τη δεκαετία του 1990 στη Γερμανία υπήρξε έντονη αμφισβήτηση του προστατευόμενου εννόμου αγαθού του εγκλήματος της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες

Προστατευόμενο έννομο αγαθό:

1) Εμπιστοσύνη στο οικονομικό σύστημα

- Η νομιμοποίηση εσόδων αποτελεί οικονομικό έγκλημα το οποίο εντάσσεται στη γενικότερη λογική των οικονομικών εγκλημάτων
- Κύριες εκφάνσεις αυτού είναι η εκμετάλλευση θεσμών της νόμιμης οικονομίας και η παράκαμψη κανόνων με την εκμετάλλευση υποθετικών κενών όπως για παράδειγμα η διαχείριση περιουσίας από δικηγόρο που καλύπτεται από το επαγγελματικό απόρρητο
- Εντούτοις η θεωρία αυτή πρέπει να απορριφθεί ως ατελέσφορη → Διέπεται από γενικότητα – οτιδήποτε πλήττει το οικονομικό σύστημα δυνατόν να χαρακτηριστεί ως ξέπλυμα βρώμικου χρήματος – δεν επιτελεί τη συστατική λειτουργία του εννόμου αγαθού (κριτήριο ποινικοποίησης + ερμηνεία) – διακηρυκτικός χαρακτήρας
- Κρίσιμο στοιχείο η δυνατότητα της έννοιας να λειτουργήσει ως εργαλείο προσδιορισμού και ερμηνείας εγκλήματος

2) Εμπιστοσύνη στο οικονομικό σύστημα & δημόσια τάξη

- Η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες προσβάλλει το οικονομικό σύστημα διότι όσο περισσότερα κεφάλαια συσσωρεύουν οι διάφορες εγκληματικές οργανώσεις στα πλαίσια του οργανωμένου εγκλήματος τόσο υπονομεύονται οι θεσμοί της νόμιμης οικονομίας
- Αρνητικό στοιχείο της θεωρίας αυτής είναι ότι περιορίζει την περιουσία και την προέλευσή της μόνο στο επίπεδο της εγκληματικής οργάνωσης, ήτοι μόνο έσοδα προερχόμενα από εγκλήματα που διαπράττουν εγκληματικές οργανώσεις μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο νομιμοποίησης (αρχή της οργάνωσης)
- Μη κατοχύρωση την εν λόγω θεωρίας σε διεθνή κείμενα – στην Ελλάδα γίνεται δεκτό πως ο δράστης πρέπει να είναι και οιονεί εντολοδόχος της εγκληματικής οργάνωσης (επιπλέον άδικο) ως άγραφο στοιχείο της αντικειμενικής υπόστασης (επίταση του αδίκου για τη διάκριση του κακούργου από το πλημμέλημα του άρθρου 394 ΠΚ)
- Δεν επικράτησε λόγω γραμματικής ερμηνείας παρά τη σθεναρή υποστήριξη από μέρους της θεωρίας – η αρχή της νομιμότητας (*in malam partem*) συνιστά όριο στην ερμηνεία του κανόνα δικαίου – μη ορθή η προσθήκη άγραφων στοιχείων στην αντικειμενική υπόσταση για την επίτευξη της ποινικοποίησης
- Βάσει της αρχής της προέλευσης, η οποία επικράτησε ως θεωρία στην ηπειρωτική Ευρώπη, η περιουσία πρέπει να προέρχεται από μια πρότερη πράξη που συνιστά έγκλημα – όχι μόνο στο πλαίσιο της δράσης μιας εγκληματικής οργάνωσης

3) Απονομή της δικαιοσύνης

- ΠΚ 394 → Προσομοιάζει έντονα με το έγκλημα της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες – περιλαμβάνονται τρόποι τέλεσης που είναι κοινοί σε αμφότερα τα εγκλήματα (εγκληματικές συμπεριφορές), υπάρχει δηλαδή ομοιότητα της δομής των διατάξεων – η νομιμοποίηση ωστόσο παρουσιάζει μεγαλύτερη ποικιλία εγκληματικών συμπεριφορών
- Τόσο το άρθρο 394 ΠΚ όσο και η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες συνιστούν πράξεις συναφείας
- **Πράξεις συναφείας (Anschlußstaten):** Πριν από αυτές έχει τελεστεί μια πρότερη εγκληματική πράξη η οποία αποτελεί προϋπόθεση κατάφασης της μεταγενέστερης
- Κατά τον παλιό Ποινικό Νόμο πράξεις οι οποίες λαμβάνουν χώρα μετά την τελείωση της άδικης κύριας πράξης τιμωρούνταν ως μορφές συμμετοχής στο έγκλημα
- Δογματικά δε νοείται συμμετοχή στο έγκλημα αφού έχει περατωθεί η άδικη κύρια πράξη – αυτές οι συμπεριφορές κατανεμήθηκαν στον ΠΚ σε δύο διατάξεις: 394 ΠΚ ως περιουσιακό έγκλημα και 231 ΠΚ ως υπόθαλψη εγκληματία ήτοι ως έγκλημα κατά της απονομής της δικαιοσύνης (δημιουργία αυτοτελών εγκλημάτων)
- Το έγκλημα δεν επιτρέπεται να αποδίδει οφέλη στο δράστη είτε **οικονομικά** (αποτρέπεται μέσω της διάταξης 394 ΠΚ) είτε **προσωπικά** (ομοίως αποκλείεται δυνάμει της διατάξεως 231 ΠΚ) – η αρχή αυτή συνιστά το δικαιολογητικό λόγο τιμώρησης των πράξεων συναφείας – θεμελίωση αδικού των ανωτέρω συμπεριφορών
- Γενικοπροληπτικός σκοπός η αποθάρρυνση του δράστη να προβεί στην πρότερη εγκληματική πράξη
- Η προκείμενη αρχή εντοπίζεται και στο σκοπό ποινικοποίησης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες → Αποτελεί έγκλημα κατά της απονομής της δικαιοσύνης υπό το πρίσμα της αρχής πως το έγκλημα δεν πρέπει να αποδίδει οιοδήποτε όφελος στο δράστη – η διάταξη περί νομιμοποίησης συνιστά εν τη ουσία μετεξέλιξη των ανωτέρω διατάξεων (**πράξη συναφείας**)
- Άρα προστατευόμενο έννομο αγαθό είναι η **απονομή της δικαιοσύνης**

4) Απονομή της δικαιοσύνης και οι ειδικότερες εκφάνσεις της

- Η τελευταία θεωρία υποστηρίζει πως προστατευόμενο έννομο αγαθό είναι η απονομή της δικαιοσύνης και οι ειδικότερες εκφάνσεις της όπως ο εντοπισμός και η δήμευση των στοιχείων περιουσίας που αποκτήθηκαν από την πρότερη εγκληματική πράξη (εγκληματικών προσόδων) και η δυνατότητα οριστικής αφαίρεσης αυτών
- Αποτελεί την κρατούσα θεωρία
- Βάσει αυτής επιδιώκεται η ενίσχυση της δυνατότητας εντοπισμού, δήμευσης και γένει αφαίρεσης των εγκληματικών προσόδων από μέρους του κράτους (κρατική καταστολή)
- Σκοπός η διασφάλιση οριστικής αφαίρεσης του οφέλους και των περιουσιακών στοιχείων που προκύπτουν από την πρότερη εγκληματική συμπεριφορά

1/11/2017

- **Πρότερη πράξη → Όφελος/Περιουσία ← Νομιμοποίηση**
- Προστατευόμενο έννομο αγαθό: Απονομή της δικαιοσύνης και οι ειδικότερες εκφάνσεις της – αποτελεί τη δεύτερη ευκαιρία της έννομης τάξης μετά την τέλεση της αξιόποινης πρότερης πράξης να τιμωρήσει το δράστη
- Κατά πάγια νομολογία γίνεται δεκτή η παράσταση πολιτικής αγωγής στις δίκες περί νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες λόγω της αποδοχής ύπαρξης άμεσης ζημίας
- Αυτοτελές άδικο του εγκλήματος της νομιμοποίησης – αυτοτελές έννομο αγαθό (απονομή της δικαιοσύνης) → Δογματικά η παράσταση πολιτικής αγωγής δεν είναι ορθή
- Αν όμως στην πρότερη πράξη υφίσταται άμεσα ζημιωθείς και ασκηθεί ποινική δίωξη και για νομιμοποίηση κρίνεται ορθότερη η αποδοχή παράστασης πολιτικής αγωγής και για τα δύο αδικήματα (πχ δωροδοκία/δωροληψία/απάτη + νομιμοποίηση)
- Αυτό είναι δογματικά ορθότερο διότι η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες αποτελεί αυτοτελές έγκλημα και ενέχει αυτοτελές άδικο/απαξία – σε διαφορετική περίπτωση η παράσταση πολιτικής αγωγής θεωρείται απαράδεκτη (ωστόσο τα ελληνικά δικαστήρια δέχονται το αντίθετο)
- Άρθρο 2, παρ. 2α' ν. 3691/2008: Ως εγκληματικές δραστηριότητες νοούνται η διάπραξη ενός ή περισσοτέρων εγκλημάτων που απαριθμούνται περιοριστικά στο άρθρο 3 του αυτού νόμου (καλούνται επίσης και βασικά εγκλήματα)
- Άρθρο 3, περ. κ' ν. 3691/2008: Το περιουσιακό όφελος δεν απαιτείται να αποτελεί στοιχείο της αντικειμενικής υπόστασης
- Τιμώρηση δράστη ως προς την αξιόποινη πρότερη πράξη – εξετάζεται αν συρρέει αληθώς με τη νομιμοποίηση (ζήτημα συρροής)
- Άρθρο 2 ν. 3691/2008: Περιλαμβάνει πέντε (5) αντικειμενικές υποστάσεις του εγκλήματος της νομιμοποίησης
- Αξιόποινη καθίσταται και η απλή κτήση και κατοχή της περιουσίας που προέρχεται από εγκληματική δραστηριότητα (άρθρο 2 περ. γ') – κατάσταση/θεωρία απομόνωσης του δράστη – ειδοποιός διαφορά από τις περιπτώσεις α' και β' η τιμώρηση και της απλής κατοχής της περιουσίας πέραν της μετατροπής ή μεταβίβασης αυτής καθώς και της απόκρυψης ή συγκάλυψης της αλήθειας
- Σύμφωνα με την παλαιότερη θεωρία η νομιμοποίηση εθεωρείτο **ως συντιμωρητή ύστερη πράξη**, ήτοι η συρροή ήταν φαινόμενη – κατά άλλους κρινόταν **ως μη τιμωρητή αυτουπόθαλψη**
- Κατά τη νομολογία πρέπει να γίνει δεκτή **φαινόμενη συρροή** και στην περίπτωση που η νομιμοποίηση κριθεί ως μορφή συγκάλυψης ή παροχής συνδρομής στο δράστη του βασικού εγκλήματος εφόσον αυτός ταυτίζεται σε αμφότερα τα αδικήματα, ήτοι πάλι ως μη τιμωρητή αυτουπόθαλψη
- Κατά τον προϊσχύσαντα νόμο 3424/2005 περί νομιμοποίησης το έγκλημα αυτό τιμωρείται εφόσον εντάσσεται στο **συνολικό σχεδιασμό δράσης του δράστη ως αναπόσπαστο μέρος του ενιαίου σχεδίου του** (άρθρο 3, παρ. 1δ') – στην αιτιολογική έκθεση του προαναφερθέντος νόμου υπήρχε η προσθήκη πως κριτήριο τιμώρησης είναι η ύπαρξη διακριτών πράξεων (=αληθής συρροή)
- Έτι περαιτέρω στην απόφαση ΑΠ 1386/2010 (εν συμβουλίω) αναφέρεται: «(...) Έτσι για να τιμωρηθεί κάποιος και για τα δύο εγκλήματα δηλαδή τόσο για το προαπαιτούμενο όσο και για τη μεταγενέστερη νομιμοποίηση πρέπει και τα δύο εγκλήματα να αποτελούν τμήματα ή μέρη ενός καθολικού σχεδίου, ως συστηματική σειρά ενεργειών που καθορίζεται από τη σχέση ηγούμενο προς επόμενο, με την έννοια ότι το

προαπαιτούμενο έγκλημα ή αλλιώς «βασικό» συντελείται για να επακολουθήσει η αυτοτελής εγκληματική συμπεριφορά που συνιστά νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα.»

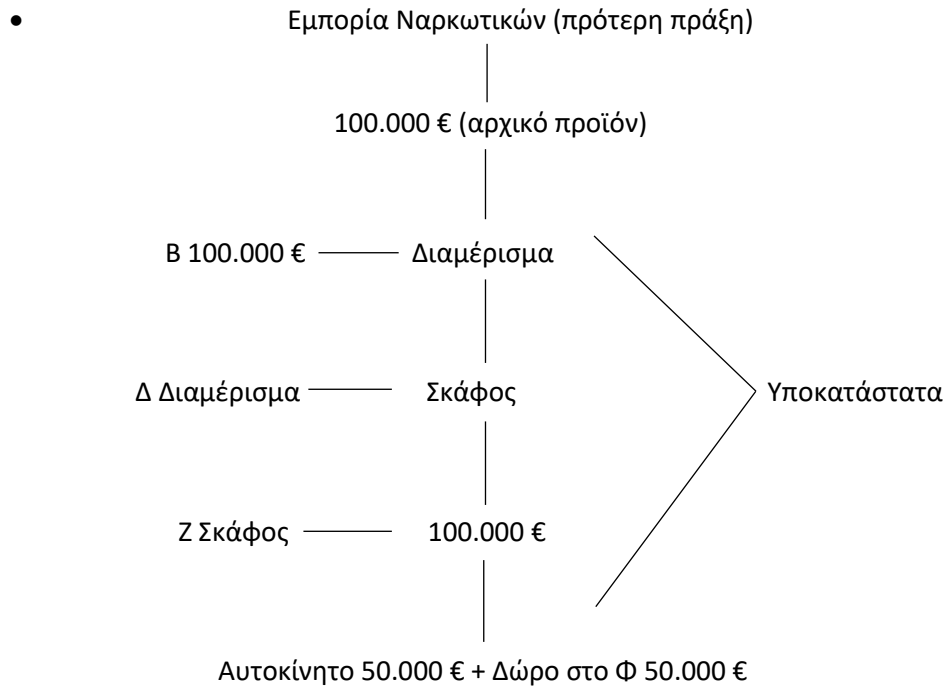
- Άρθρο 2, περ. δ' ν. 3691/2008: Διαφορετική αντικειμενική υπόσταση – συνιστά υποπερίπτωση άρθρου 2, περ. γ'
- Οι εγκληματικές συμπεριφορές (τρόποι τέλεσης) της νομιμοποίησης όπως προσδιορίζονται στην αντικειμενική της υπόσταση εντάσσονται συγχρόνως και στο εννοιολογικό πεδίο του όρου της ιδιοποίησης – δεν είναι δυνατό να χρησιμοποιείται ως κριτήριο περί συρροής το διαφορετικό των αντικειμενικών υποστάσεων σύμφωνα με το άρθρο 45, παρ. 1ε' ν. 3691/2008
- Πιο συγκεκριμένα, το άρθρο 2, περ. δ' ν. 3691/2008, όπως προανφέρθη, αποτελεί ειδικότερη διάταξη από αυτή του άρθρου 2, περ. δ' – η περιγραφόμενη σε αυτό εγκληματική συμπεριφορά περιλαμβάνει διαφορετικά στοιχεία από την έννοια της ιδιοποίησης καίτοι δογματικά οι δύο έννοιες ταυτίζονται
- Αυτό σε συνδυασμό με το άρθρο 45, παρ. 1ε' θεμελιώνει την ύπαρξη **αληθούς συρροής του αδικήματος της νομιμοποίησης με τα βασικά αδικήματα που περιλαμβάνουν την έννοια της ιδιοποίησης** (θεμελιώδες το κριτήριο της διαφορετικότητας των αντικειμενικών υποστάσεων που εισάγεται με το ανωτέρω άρθρο)
- Έτσι, καίτοι οι συμπεριφορές της συνιστούν τη νομιμοποίηση εσόδων και την ιδιοποίηση αναφύονται ως ταυτιζόμενες και συγκλίνουσες, «κατασκευάζεται» και κατά συνέπεια γίνεται δεκτή αληθής συρροή μεταξύ της αξιόποινης πρότερης πράξης και της νομιμοποίησης δυνάμει του άρθρου 45, παρ. 1ε' ν. 3691/2008 **(διαφορετικότητα στοιχείων της αντικειμενικής υπόστασης των εγκλημάτων)**
- Ωστόσο, η προκείμενη σκέψη είναι δογματικά λανθασμένη διότι τα στοιχεία της αντικειμενικής υπόστασης των εγκλημάτων είναι πάντοτε διαφορετικά στο νόμο και ουδέποτε ταυτίζονται
- Ανακεφαλαιώνοντας, με το χαρακτηρισμό στο άρθρο 2, περ. δ' ν. 3691/2008 της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού τομέα με την τοποθέτηση σε αυτόν ή τη διακίνηση μέσω αυτού εσόδων που προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες, με σκοπό να προσδοθεί νομιμοφάνεια στα εν λόγω έσοδα ως αξιόποινης συμπεριφοράς νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, το έγκλημα αυτό **διαφοροποιείται αντικειμενικά** από άλλα αδικήματα – δημιουργείται κατ' αυτόν τον τρόπο τεχνητά η **αληθής συρροή** πάντοτε υπό το πρίσμα του κριτηρίου που θεσπίζεται από το άρθρο 45, παρ. 1ε' ν. 3691/2008
- Για παράδειγμα σε σύγκριση με το αδίκημα της δωροληψίας (235 ΠΚ) η απλή λήψη του δώρου είναι διαφορετική πράξη από την εισαγωγή αυτού σε ένα χρηματοπιστωτικό ίδρυμα παρ' όλο που αμφότερες οι πράξεις εμπίπτουν στην έννοια της κατοχής/ιδιοποίησης – «κατασκευάζονται» συνεπώς κατά τη μέθοδο αυτή δύο διαφορετικές και εντελώς διακριτές αντικειμενικές υποστάσεις τυποποιούμενες στο νόμο και δυνάμει του κριτηρίου του άρθρου 45, παρ. 1ε' καθίσταται δυνατή η τιμώρηση για δύο διαφορετικά εγκλήματα **(κατάφαση αληθούς συρροής)**
- Εντούτοις, όπως προελέχθη, η θεωρία αυτή καίτοι ισχύουσα είναι δογματικά λανθασμένη – οι ανωτέρω εγκληματικές συμπεριφορές/τρόποι τέλεσης της νομιμοποίησης εν τοις πράγμασι ταυτίζονται με την έννοια της ιδιοποίησης (το κριτήριο που εισάγει το άρθρο 45, παρ. 1ε' είναι ουτοπικό)
- Ορθότερο είναι να γίνει δεκτό πως πράξεις κατοχής ή χρήσης του χρηματοπιστωτικού συστήματος αποτελούν **συντιμωρητές ύστερες πράξεις του κυρίου/βασικού**

εγκλήματος, σκέψη που μας οδηγεί στην κατάφαση φαινόμενης συρροής όπως γίνεται δεκτό στην υπεξαίρεση ή την εξασφαλιστική απάτη

- Το ζήτημα εντέλει είναι πώς αξιολογείται η συμπεριφορά που εμπίπτει στο εννοιολογικό πεδίο των όρων που συνιστούν την αντικειμενική υπόσταση περισσότερων εγκλημάτων - πχ λήψη του δώρου για παθητική δωροδοκία (κατοχή) + άρθρο 2, παρ.2 περ. γ' και δ' ν. 3691/2008 (κατοχή) → **Αληθής συρροή κατά το άρθρο 45, παρ. 1ε' ν. 3691/2008 (#δογματικά ορθή η φαινόμενη συρροή σε σχέση απορρόφησης της συντιμωρητής ύστερης πράξης)**
- Επομένως, το κριτήριο περί διαφορετικότητας των αντικειμενικών υποστάσεων που οδηγεί στην κατάφαση αληθούς συρροής πρέπει να απορριφθεί (διαφορετικότητα πάντα θα υπάρχει) – το κρίσιμο είναι πώς αξιολογείται **ποινικά μια συμπεριφορά (ποινική απαξία) η οποία επί του πρακτέου εμπίπτει εννοιολογικά στους όρους που αποτελούν την αντικειμενική υπόσταση περισσότερων εγκλημάτων**
- Υπό το πρίσμα του άρθρου 45, παρ. 1ε' η ίδια συμπεριφορά τιμωρείται δύο φορές (διπλή απαξιολόγηση) – πρώτη τιμώρηση με την αξιόποινη πρότερη πράξη και δεύτερη με τη νομιμοποίηση εφόσον για την κατάφαση της αληθούς συρροής αρκεί μόνο τα στοιχεία της αντικειμενικής υπόστασης της πρότερης πράξης είναι διαφορετικά από αυτά της αντικειμενικής υπόστασης της νομιμοποίησης
- Σε κάθε περίπτωση όμως η σκέψη αυτή της θεωρίας (**νομιμοποίηση ως συντιμωρητή ύστερη πράξη και αποδοχή φαινόμενης συρροής σε σχέση απορρόφησης**) δεν αποκλείει την ύπαρξη κατ' εξαίρεση αληθούς συρροής σε ορισμένες περιπτώσεις
- Έχει διατυπωθεί η άποψη πως όταν ο δράστης της αξιόποινης πρότερης πράξης έχει διαμορφώσει **ορισμένη υποδομή** τελώντας πράξεις που πληρούν την αντικειμενική υπόσταση της νομιμοποίησης (επιπλέον άδικο) δέον να τιμωρείται για αληθή συρροή της πρότερης πράξης με τη νομιμοποίηση – ένα τέτοιο παράδειγμα αποτελεί η ίδρυση από το δράστη μιας υπεράκτιας εταιρείας (offshore) με σκοπό τη νομιμοποίηση εσόδων που έχουν προέλθει από απάτη ή υπεξαίρεση ή παθητική δωροδοκία
- Οι επιμέρους ενέργειες αυτές που αποτελούν **αναπόσπαστο κομμάτι ενός συνολικού σχεδιασμού του δράστη** περιλαμβάνουν ένα επιπλέον άδικο το οποίο δεν καλύπτεται από την απαξία της προγενέστερης εγκληματικής συμπεριφοράς
- Κλείνοντας, τονίζεται εκ νέου πως η σύγχρονη νομολογία αποδέχεται την ύπαρξη **αληθούς συρροής** μεταξύ αξιόποινης πρότερης πράξης και νομιμοποίησης ≠ η κριτική που ασκείται στη θέση αυτή από τη θεωρία οδηγεί στην υιοθέτηση της φαινόμενης συρροής μεταξύ των δύο προαναφερθέντων αδικημάτων, **με τη νομιμοποίηση να χαρακτηρίζεται ως συντιμωρητή ύστερη πράξη σε σχέση απορρόφησης με το βασικό αδίκημα** (αληθής συρροή κατά τη θεωρία μόνο στην περίπτωση που ο δράστης έχει διαμορφώσει μια συνολική υποδομή/ενιαίο σχέδιο)

8/11/2017

- **Πρότερη πράξη → Όφελος/Περιουσία ← Νομιμοποίηση**

- Βάσει των ανωτέρω τίθεται το εξής ερώτημα: Αν το αρχικό προϊόν που προκύπτει από την αξιόποινη πρότερη πράξη αλλάζει μορφή αλλά παραμένει ενσωματωμένη σε αυτή η αρχική αξία του, τα υποκατάστατα του αρχικού προϊόντος συνεχίζουν να προέρχονται από την αξιόποινη πρότερη πράξη;
- Για να απαντήσουμε στο παραπάνω ερώτημα πρέπει να ερευνήσουμε αν υπάρχει αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ της πρότερης πράξης και των υποκατάστατων προϊόντων
- **Αν ο σύνδεσμος μεταξύ υποκατάστατων και πρότερης πράξης υφίσταται → Το προϊόν δεν απελευθερώνεται, καταφαίνεται η τέλεση νομιμοποίησης και καθίσταται δυνατή η δήμευση αυτού βάσει του άρθρου 46 ν. 3691/2008**
- Με άλλα λόγια, για την επίλυση του ζητήματος αυτού είναι αναγκαία η χρήση της θεωρίας του αιτιώδους συνδέσμου, ήτοι πρόκειται κατά βάση για ζήτημα αιτιότητας (η χρησιμοποίηση του εργαλείου του αιτιώδους συνδέσμου για την αντιμετώπιση του εν λόγω προβλήματος εντοπίζεται το πρώτον στη Γερμανία)
- **Θεωρία του ισοδυνάμου των όρων (condition sine qua non):** Μόνο έσοδα που δεν έχουν καμία σχέση με το αρχικό προϊόν αποκλείονται, ήτοι έσοδα τα οποία θα υπήρχαν ακόμα κι αν δεν είχε επέλθει η αξιόποινη πρότερη πράξη
- **Θεωρία της πρόσφορης αιτιότητας (causa adaequata):** Αποκλείονται ωφελήματα τα οποία αποκτήθηκαν από τύχη, όπως για παράδειγμα κέρδη από λαχείο που αποκτήθηκε με χρήματα προερχόμενα από την αξιόποινη πράξη (απουσία πρόσφορης αιτιότητας)
- Το ίδιο κριτήριο εφαρμόζεται και στην περίπτωση της ειδοποιίας – διάσπαση του πρόσφορου αιτιώδους συνδέσμου διότι η πρόσθετη αξία του πράγματος αποτελεί απόρροια της προσωπικής εργασίας του δημιουργού (πχ κλοπή πολύτιμου λίθου και δημιουργία κοσμήματος με πολλαπλάσια αξία)
- **Θεωρία του αντικειμενικού καταλογισμού:** Κριτήριο η νομική σπουδαιότητα – η περιουσία προέρχεται από εγκληματική δραστηριότητα όταν η πρότερη πράξη είναι αιτιώδης και πρόσφορη για το περιουσιακό στοιχείο στη συγκεκριμένη μορφή ή για την

οικονομική του κατάταξη και η αιτιώδης συνάφεια δεν διεκόπη από κανονιστικούς λόγους

- Η νομική σπουδαιότητα λείπει στις περιπτώσεις μεικτών περιουσιακών υποκατάστατων (πχ αγορά ενός ακινήτου 500.000€ εκ των οποίων τα 200.000€ προέρχονται από το εμπόριο ναρκωτικών και τα 300.000€ είναι καθαρά) – **διάσπαση αιτιώδους συνδέσμου με την αξιόποινη πρότερη πράξη**
- Έτι περαιτέρω **ο αιτιώδης σύνδεσμος διακόπτεται** και στην περίπτωση της οικονομικής παρεμβολής τρίτου – η απεξάρτηση του αντικειμένου από την αξιόποινη πρότερη πράξη δικαιολογείται από την οικονομική επεξεργασία αυτού από κάποιον τρίτο (εξάλειψη συνδέσμου με την προγενέστερη εγκληματική συμπεριφορά)
- Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η επένδυση χρημάτων που προέρχονται από αξιόποινη πρότερη πράξη σε λειτουργούσα εταιρεία – σημειώνεται πως τα περαιτέρω κέρδη αυτής δεν συνιστούν προϊόν νομιμοποίησης και κατ' επέκταση δεν υπόκεινται σε δήμευση
- Άπαξ και σπάσει ο αιτιώδης σύνδεσμος με την πρότερη πράξη αποκλείεται η νομιμοποίηση είτε υφίσταται γνώση είτε όχι
- Επιπρόσθετα, στην περίπτωση που το πράγμα χάσει την αξία του εξ' αιτίας μεταγενέστερων γεγονότων **διαρρηγνύεται ομοίως ο αιτιώδης σύνδεσμος** με την πρότερη εγκληματική συμπεριφορά

Οριζόντιες/Προσωπικές μετατροπές:

- Κρίσιμο στοιχείο το **αν τα υποκατάστατα προϊόντα ενσωματώνουν πλήρως την αξία του αρχικού προϊόντος**, ήτοι του παραγώγου της αξιόποινης πρότερης πράξης – στην περίπτωση αυτή η αξία του προϊόντος δε χάνεται αλλά συνεχίζει να υπάρχει με άλλη μορφή
- Έτσι γίνεται δεκτό ότι το αρχικό προϊόν **απελευθερώνεται από το σύνδεσμό του με την αξιόποινη πρότερη πράξη όταν παρεμβάλλεται καλόπιστος τρίτος** – πχ δωρεά 100.000€ προερχόμενα από εμπόριο ναρκωτικών σε τρίτο → **Διακοπή αιτιώδους συνδέσμου** αρχικού προϊόντος και πρότερης πράξης
- **Μεταγενέστερη γνώση του τρίτου** → Το αντικειμενικό στοιχείο του αιτιώδους συνδέσμου ελλείπει – ο αιτιώδης σύνδεσμος συνιστά στοιχείο της αντικειμενικής υπόστασης – συνεπώς επιγενόμενη γνώση δεν βλάπτει τον τρίτο και **το προϊόν απελευθερώνεται**
- Εξάιρεση στην περίπτωση που ο τρίτος είναι αχυράνθρωπος → Πρόκειται περί εικονικής απόκτησης – ο τρίτος αποτελεί παρένθετο πρόσωπο είτε αποκτά καλόπιστα είτε κακόπιστα – **δεν διακόπτεται ο αιτιώδης σύνδεσμος**
- Ζήτημα ανακύπτει όμως στην περίπτωση που ο τρίτος γνωρίζει πως το υποκατάστατο προϊόν που αποκτά από το δράστη της πρότερης πράξης προέρχεται από αξιόποινη πράξη αλλά αγνοεί την αξιόποινη πράξη αυτή καθαυτή – πχ ο Α ο οποίος τελεί κατ' επάγγελμα απάτες δωρίζει στο φίλο του Φ 50.000€ τα οποία προέρχονται από εμπόριο ναρκωτικών, ο δε Φ που γνωρίζει την εν γένει εγκληματική δραστηριότητα του Α υπολαμβάνει λανθασμένα πως το ποσό αυτό προέρχεται από την τέλεση κάποιας απάτης κι όχι από την εμπορία ναρκωτικών
- Εν προκειμένω, θα γίνει δεκτό πως **πληρείται η προϋπόθεση της πρότερη γνώσης από τον τρίτο με αποτέλεσμα ο τελευταίος να θεωρηθεί κακόπιστος** – ο τρίτος όμως **δεν** καθίσταται υπαίτιος και για το αδίκημα της νομιμοποίησης – **απλώς δεν διασπάται ο αιτιώδης σύνδεσμος** του προϊόντος με την αξιόποινη πρότερη πράξη καθιστώντας δυνατή την επιβολή δήμευσης σε αυτό
- Επομένως, για την επιβολή της δήμευσης **αρκεί η γνώση τέλεσης μιας αξιόποινης πρότερης πράξης που ανήκει στον κατάλογο των βασικών εγκλημάτων** – πχ σε

περίπτωση που ο Α, γείτονας του Β, πουλά σε αυτόν ένα αυτοκίνητο αποκτηθέν με χρήματα που προέρχονται από εμπόριο ναρκωτικών, αρκεί ο Β να γνωρίζει πως τα χρήματα αυτά προέρχονται από μια αξιόποινη πρότερη πράξη και δεν ασκεί καμία έννομη συνέπεια αν ο τελευταίος γνωρίζει πως ο δράστης τελεί απάτες και υπεξαιρέσεις και τα χρήματα είναι απόρροια εμπορίου ναρκωτικών (αν δηλαδή δεν γνωρίζει την πραγματική εγκληματική συμπεριφορά από την οποία προέρχονται τα χρήματα)

Κάθετες/πραγματικές μετατροπές

- Κατά την 1^η άποψη ο **αιτιώδης σύνδεσμος** του υποκατάστατου προϊόντος με την αξιόποινη πρότερη πράξη **διατηρείται – διακόπτεται μόνο όταν ο τρίτος είναι καλόπιστος**
- Κατά τη 2^η άποψη **υποκατάστατα προϊόντα τα οποία ενσωματώνουν πλήρως την αξία του αρχικού προϊόντος και διασώζουν στο ακέραιο την οικονομική αξία αυτού δεν διακόπτουν τον αιτιώδη σύνδεσμο** – επέρχεται η αλλαγή μορφής του προϊόντος κι όχι η απώλεια της αξίας του – πχ αγορά διαμερίσματος με 100.000€ από εμπόριο ναρκωτικών, εφόσον το διαμέρισμα (υποκατάστατο προϊόν) ενσωματώνει την αξία του αρχικού προϊόντος **δεν διασπάται ο αιτιώδης σύνδεσμος**
- Έτσι η ευθύνη για νομιμοποίηση εσόδων παραμένει στις κάθετες σχέσεις και δεν επεκτείνεται στις οριζόντιες αγοραπωλησίες μετατροπές
- **Κριτική 1^{ης} άποψης:** Μειονέκτημα ότι διπλασιάζεται η αξία μέσω των προϊόντων τα οποία υπόκεινται σε δήμευση (στο ανωτέρω παράδειγμα δημεύονται τόσο τα 100.000€ όσο και το διαμέρισμα ίσης αξίας) – πλεονέκτημα αποτελεί η ασφάλεια δικαίου – παρέχεται η δυνατότητα δήμευσης όλων των προϊόντων (αρχικών και υποκατάστατων)
- **Κριτική 2^{ης} άποψης:** Κύριο μειονέκτημα το γεγονός πως η άποψη αυτή περιορίζεται στην οικονομική αξία του προϊόντων και δε λαμβάνεται υπόψιν ότι η περιουσία είναι παράγωγο της εγκληματικής συμπεριφοράς

13/11/2018

- **Πρότερη πράξη → Όφελος/Περιουσία ← Νομιμοποίηση**
- Η δήμευση όλων ανεξαρτήτως των προϊόντων που οδηγεί σε **διπλασιασμό της δημευόμενης οικονομικής αξίας** έχει σαν αποτέλεσμα τη διεύρυνση του αντικειμένου της νομιμοποίησης δίχως να προσδιορίζεται επακριβώς ποιο είναι αυτό
- Τίθεται το ερώτημα αν η απόκτηση ενός περιουσιακού στοιχείου με μεικτά κεφάλαια, ήτοι τόσο νόμιμα όσο και ακάθαρτα προερχόμενα από πρότερη εγκληματική συμπεριφορά διακόπτει τον αιτιώδη σύνδεσμο αυτού με την αξιόποινη πρότερη πράξη
- **Κατά τη θεωρία όλο το προϊόν προέρχεται από την αξιόποινη πρότερη πράξη** – δεν διασπάται ο αιτιώδης σύνδεσμος
- **Κατ' εξαίρεση το προϊόν απελευθερώνεται μόνο αν το ποσοστό των ακαθάρτων κεφαλαίων είναι πολύ μικρό** (πχ 10.000€ ακάθαρτα + 500.000€ νόμιμα κεφάλαια) – διακοπή αιτιώδους συνδέσμου του προϊόντος με την αξιόποινη πρότερη πράξη
- Δήμευση επιβάλλεται διότι ολόκληρο το προϊόν θεωρείται ότι συνδέεται με την αξιόποινη πρότερη πράξη (διαφορετικά οδηγούμαστε σε άτοπο)
- Εντούτοις η επιβαλλόμενη δήμευση είναι μερική κατά το ποσοστό των ακαθάρτων κεφαλαίων (**εφαρμογή της αρχής της αναλογικότητας**) – το ποσό που αναλογικά αποδεικνύεται η νόμιμη προέλευσή του επιστρέφεται
- Δήμευση: Αποτελεί παρεπόμενη ποινή – προβλέπεται στο άρθρο 46 ν. 3691/2008 – κατά συνέπεια για την επιβολή δήμευσης απαιτείται και η καταδίκη για το αδίκημα της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες
- Βάσει του νόμου 4478/2017 έχουν επέλθει αλλαγές διατάξεων που ρυθμίζουν τη δήμευση
- ΠΚ 76 → Δυνητικά επιβαλλόμενη παρεπόμενη ποινή – καλύπτει μόνο μία μετατροπή – αφορά την περιουσία των αυτουργών ή των συμμετόχων – επιβάλλεται δυνητικά – οδηγεί σε περιορισμό των αντικειμένων στα οποία επιβάλλεται δήμευση
- Νέο άρθρο 76 ΠΚ όπως τροποποιήθηκε από το άρθρο 6 ν. 4478/2017: Δεν αφορά μόνο αντικείμενα αλλά εν γένει περιουσιακά στοιχεία – επιβάλλεται δυνητικά – περιλαμβάνει το σύνολο των πραγματοποιηθέντων μετατροπών («και όσα αποκτήθηκαν από αυτά εμμέσως ή αμέσως»)
- Εφαρμογή μερικής δήμευσης στην περίπτωση των μεικτών περιουσιακών στοιχείων
- Περαιτέρω προβλέπεται αναπληρωματική δήμευση καθώς και χρηματική ποινή (παράγραφοι 3 & 4 αντίστοιχα άρθρου 6 ν. 4478/2017)
- Τέλος επιβάλλεται δήμευση σε τρίτο άτομο βάσει του άρθρου 6, παρ. 5 ν. 4478/2017)

Σύγκριση νέου άρθρου 76 ΠΚ όπως τροποποιήθηκε από το άρθρο 6 ν. 4478/2017 και άρθρο 46 ν. 3691/2008 όπως τροποποιήθηκε από το άρθρο 7 ν. 4478/2017:

1. Δυνητική δήμευση στο άρθρο 76 ΠΚ ≠ Υποχρεωτική δήμευση στο άρθρο 46 ν. 3691/2008
2. Άρθρο 46 ν. 3691/2008: Κατ' αρχάς φαίνεται η δήμευση να αφορά το περιουσιακό στοιχείο του βασικού αδικήματος χωρίς να απαιτείται και καταδίκη για το αδίκημα της νομιμοποίησης εσόδων – εντούτοις ερμηνεύεται πως για την επιβολή της δήμευσης πρέπει να υπάρχει και καταδίκη για νομιμοποίηση ≠ Βάσει του άρθρου 76 ΠΚ επιβάλλεται δήμευση σε όλα τα προϊόντα των αξιόποινων πρότερων πράξεων χωρίς να απαιτείται και καταδίκη για νομιμοποίηση
3. Κατά το άρθρο 76 ΠΚ ο τρίτος (=μη κατηγορούμενος ούτε για την πρότερη πράξη ούτε για το αδίκημα της νομιμοποίησης) απαιτείται να υποθέτει την ύπαρξη του αιτιώδους συνδέσμου του προϊόντος με την αξιόποινη πρότερη πράξη (αρκεί δηλαδή ενδεχόμενος δόλος) καθώς να γνωρίζει ότι ο σκοπός της μεταβίβασης ήταν να αποφευχθεί η δήμευση προκειμένου να επιβληθεί αυτή ≠ Εν αντιθέσει βάσει του

- άρθρου 46 ν. 3691/2008 δήμευση επιτρέπεται εφόσον ο τρίτος γνωρίζει την αξιόποινη πρότερη πράξη όχι απαραίτητα τον αιτιώδη σύνδεσμο, συνιστά με άλλα λόγια στενότερη διάταξη (σημειώνεται πως σε αμφότερες τις περιπτώσεις αν καθίσταται δυνατό να επιβληθεί δήμευση του υποκατάστατου προϊόντος στην περιουσία του δράστη, δεν δημεύεται η περιουσία του τρίτου)
4. Βάσει του άρθρου 46 ν. 3691/2008 δήμευση επιβάλλεται όταν υφίσταται αληθής συρροή αξιόποινης πρότερης πράξης και νομιμοποίησης εσόδων, ήτοι απαιτείται καταδίκη και για το τελευταίο αδίκημα ≠ Δυνάμει του άρθρου 76 ΠΚ δήμευση επιβάλλεται σε όλες τις αξιόποινες πρότερες πράξεις χωρίς να απαιτείται καταδίκη για το αδίκημα της νομιμοποίησης εσόδων
5. Προβλέπεται αναπληρωματική δήμευση σε αμφότερες τις περιπτώσεις
6. Άρθρο 46, παρ. 3 ν. 3691/2008: Δεν υφίσταται δικαστική διαπίστωση πως τα περιουσιακά στοιχεία προέρχονται από αξιόποινη πράξη όταν δεν ασκήθηκε ποινική δίωξη ή έπαυσε μεταγενέστερα

22/11/2017

- **Δήμευση:** Περιορισμός του συνταγματικά κατοχυρωμένου δικαιώματος της ιδιοκτησίας – συνιστά αφαίρεση της ατομικής ιδιοκτησίας
- Ερμηνεία των περιορισμών των ατομικών δικαιωμάτων στο πλαίσιο του ποινικού δικαίου ενδοσυστηματικά - πχ προσωρινή κράτηση
- Ωστόσο, οι συνταγματικά κατοχυρωμένες αρχές περί ατομικών δικαιωμάτων εφαρμόζονται σε κάθε περίπτωση περιορισμού αυτών – πχ αρχή της αναλογικότητας στις προϋποθέσεις εφαρμογής της προσωρινής κράτησης
- Η ποινική δικονομία είναι το κατ' εξοχήν πεδίο περιορισμού των ατομικών δικαιωμάτων
- Αρχή της νομιμότητας και επιβολή ποινής → Περιπτώσεις περιορισμού των ατομικών δικαιωμάτων στο ουσιαστικό ποινικό δίκαιο
- Δήμευση: Παρεπόμενη ποινή η οποία περιορίζει το ατομικό δικαίωμα της ιδιοκτησίας ρυθμιζόμενη εκ του νόμου – η επιβολή της δεν αναιρεί επ' ουδενί την ουσία του ανωτέρω δικαιώματος εφόσον εφαρμόζονται οι συνταγματικές διατάξεις που καθορίζουν το θεμιτό περιορισμό των ατομικών δικαιωμάτων εν γένει
- Άρθρο 46, παρ. 1α' ν. 3691/2008: Υποχρεωτική δήμευση με την καταδικαστική απόφαση – υπάρχει η δυνατότητα να επιβληθεί και προσωρινός περιορισμός/αφαίρεση μέχρι την έκδοση της καταδικαστικής απόφασης (προστάδιο δήμευσης)
- Εντούτοις έχει διατυπωθεί η άποψη (Διονυσοπούλου) πως η **υποχρεωτική επιβολή της δήμευσης διαταράσσει τη σχέση κύριας και παρεπόμενης ποινής** – έτσι το δικαστήριο στερείται της δυνατότητας να κρίνει ad hoc αν θα επιβάλλει δήμευση ως παρεπόμενη ποινή
- Σε αντιδιαστολή βρίσκεται η άποψη του Τζανετή σύμφωνα με την οποία η **έννομη τάξη δεν προστατεύει οφέλη που προέρχονται από αξιόποινες πράξεις**, επομένως ο περιορισμός των ατομικών δικαιωμάτων κρίνεται θεμιτός και νόμιμος – είναι έτσι δογματικά ορθότερο να γίνει δεκτό ότι τα οφέλη αυτά δε θεωρούνται συνταγματικά κατοχυρωμένη ιδιοκτησία
- Ωστόσο, η δυνητικότητα της επιβολής δήμευσης στο νέο άρθρο 76 ΠΚ όπως τροποποιήθηκε από το άρθρο 6 ν. 4478/2017 φαίνεται να προσεγγίζει την πρώτη θέση – κατ' επέκταση λοιπόν ανακύπτει το εξής αντιφατικό ερώτημα: η έννομη τάξη θεωρεί συνταγματικά προστατευόμενη ιδιοκτησία το προϊόν εγκλήματος;
- Αρχή αναλογικότητας → Α) Προσφορότητα – Β) Αναγκαιότητα – Γ) Stricto sensu αναλογικότητα
- Κριτήρια που συσχετίζουν το μέσο προς τον επιδιωχθέντα σκοπό

Κριτική του άρθρου 46 ν. 3691/2008 περί δήμευσης:

- Άρθρο 46, παρ. 1β' ν. 3691/2008: Ο τρίτος στερείται δόλου ως προς το αδίκημα της νομιμοποίησης εσόδων – απαιτείται απλή γνώση του βασικού αδικήματος ή των αδικημάτων που ορίζονται στο άρθρο 2 του αυτού νόμου (τρίτος = πρόσωπο που δεν είναι ούτε δράστης ούτε κατηγορούμενος)
- Ο τρίτος δεν είναι ούτε συμμετοχος ούτε αυτουργός πράξης – η διάταξη αυτή παραβιάζει το τεκμήριο αθωότητας και την αρχή περί ενοχής (αρχή της νομιμότητας) – δεν είναι ορθό να τιμωρείται ένα πρόσωπο επειδή συναλλάχθηκε με το δράστη μιας αξιόποινης πράξης ακόμα κι αν το πρόσωπο αυτό γνώριζε την εγκληματική δραστηριότητα του τελευταίου
- Πιο συγκεκριμένα, δεν υφίσταται κανόνας που απαγορεύει να συναλλάσσεται κάποιος με πρόσωπα που έχουν τελέσει αξιόποινες πράξεις ακόμα και εν γνώσει του – συνιστά στην ουσία έμμεση τιμώρηση μέσω της επιβολής της δήμευσης (παρεπόμενη ποινή)

- Κατά την κρατούσα στη Γερμανία θεωρία η δήμευση δεν αποτελεί παρεπόμενη ποινή αλλά **αποκαταστατικό μέτρο** – το κράτος αφαιρεί το όφελος που το ίδιο το έγκλημα παρήγε – επομένως είναι αδιάφορο αν η δήμευση επιβάλλεται υποχρεωτικά ή δυνητικά ή αν δημεύεται η περιουσία του τρίτου ή του δράστη
 - Αρνητικό στοιχείο της θεωρίας αυτής είναι πως δημεύονται και «καθαρά» περιουσιακά στοιχεία του τρίτου τα οποία δε συνιστούν προϊόν αξιόποινης πράξης (πχ αντάλλαγμα δημευόμενου ακινήτου/κινητού)
 - Βάση το αξίωμα ότι δεν επιτρέπεται η χρήση ενός νόμιμου μέσου για την τέλεση ενός εγκλήματος
 - Ασφαλώς πρέπει να τονιστεί πως προϋπόθεση για τη δήμευση των περιουσιακών στοιχείων του τρίτου αποτελεί η καταδίκη του δράστη για το αδίκημα της νομιμοποίησης εσόδων
-
- Σύμφωνα με την άποψη της Διονυσοπούλου η δήμευση όπως ορίζεται στο άρθρο 46 ν. 3691/2008 **έχει απωλέσει το χαρακτήρα της ως παρεπόμενη ποινή ή μέτρο ασφαλείας** – παράλληλα εγείρονται σοβαρά προβλήματα συνταγματικότητας
 - Τα ανωτέρω λοιπόν μας οδηγούν στο συμπέρασμα πως η δήμευση συνιστά **αποκαταστατικό μέτρο**
 - Το **νέο άρθρο 76 ΠΚ** προχωρά σε νέες δικαιολογικές σταθμίσεις ως προς τη δήμευση υιοθετώντας τη θέση πως αποτελεί **παρεπόμενη ποινή** κι όχι αποκαταστατικό μέτρο κατά το γερμανικό πρότυπο
 - Όπως έχει ήδη αναφερθεί στα μεικτά περιουσιακά στοιχεία επιβάλλεται μερική δήμευση – εντούτοις η θέση αυτή προσιδιάζει στην άποψη που θεωρεί τη δήμευση ως αποκαταστατικό μέτρο διότι δημεύεται και η καθαρή αξία της περιουσίας εφόσον το ποσοστό των ακαθάρτων είναι ιδιαίτερα μεγάλο
 - Άρθρο 46, παρ. 2α' ν. 3691/2008: Η διάταξη δεν θέτει ως προαπαιτούμενο την ύπαρξη εσωτερικής συνάφειας μεταξύ του δημευόμενου περιουσιακού στοιχείου και της αξιόποινης πράξης – κατά συνέπεια η δήμευση ως παρεπόμενη ποινή παραβιάζει το συνταγματικά προστατευόμενο δικαίωμα της ιδιοκτησίας διότι με τον τρόπο αυτό δημεύεται νόμιμη περιουσία (**επιχείρημα υπέρ του αποκαταστατικού χαρακτήρα της ποινής**)
 - Άρθρο 46, παρ. 2β' ν. 3691/2008: Δεν είναι δυνατό να εξαρτάται η επιβολή χρηματικής ποινής αν από τύχη δεν έχει βρεθεί το προϊόν της αξιόποινης πράξης – είναι θεμιτό να επιβάλλεται χρηματική ποινή μόνο στην περίπτωση που δεν υφίστανται πρόσθετα περιουσιακά στοιχεία
 - Η άποψη ότι η δήμευση αποτελεί μέτρο ασφαλείας πρέπει να απορριφθεί – η περιουσία δεν είναι δυνατό να νοηθεί ως επικίνδυνο αντικείμενο
 - Νέο άρθρο 76, παρ. 5 ΠΚ: Για να επιβληθεί αναπληρωματική δήμευση στην περιουσία του τρίτου αρκεί καταδίκη για το βασικό αδίκημα, δεν απαιτείται δηλαδή καταδίκη και για το αδίκημα της νομιμοποίησης εσόδων
 - Άρθρο 46, παρ. 3 ν. 3691/2008: Αντισυνταγματική διάταξη αν θεωρηθεί η δήμευση ως παρεπόμενη ποινή διότι ο δράστης έχει αποβιώσει – το ίδιο ισχύει αν γίνει δεκτό πως αποτελεί μέτρο ασφαλείας – **θεμελιώνεται εκ νέου επιχείρημα υπέρ του αποκαταστατικού χαρακτήρα της δήμευσης**
 - Νέο άρθρο 47 ν. 3691/2008 όπως τροποποιήθηκε από το άρθρο 3 ν. 4478/2017: Μορφή δήμευσης μέσω της αστικής ευθύνης (αστική δήμευση)
 - Πεδίο εφαρμογής σε ορισμένα αδικήματα του ν. 3691/2008 περί νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες (το καταργηθέν άρθρο αναφερόταν σε όλα τα εγκλήματα)

13/12/2017

- Άρθρο 47 ν. 3691/2008: Αποζημίωση υπέρ του Δημοσίου – δεν περιελήφθη το αδίκημα της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες με αποτέλεσμα να περιοριστεί πολύ η εφαρμογή του – ουδέποτε έχει ασκηθεί στην πράξη
- Παράδειγμα: Καταδικάζεται κάποιος για το αδίκημα της κακουργηματικής πλαστογραφίας υπό τη διάταξη του άρθρου 216, παρ. 3 ΠΚ – αν βρεθεί περιουσία που δεν συνδέεται με το ανωτέρω αδίκημα, τότε ασκείται αγωγή στα πολιτικά δικαστήρια δεδομένου πως υπάρχουν υπόνοιες περί σύνδεσής της με άλλα εγκλήματα
- Στην παραπάνω περίπτωση δε χρειάζεται να έχει καταδικαστεί ο δράστης για το αδίκημα της νομιμοποίησης αλλά η περιουσία που εντοπίστηκε να μη δικαιολογείται από την περιουσιακή του κατάσταση
- Η αγωγή είναι δυνατό να ασκηθεί ακόμη κι αν τα αδικήματα έχουν παραγραφεί
- Έτσι ο ιδιώτης θα κληθεί να αποδείξει ότι η περιουσία αυτή περιήλθε στην κατοχή του κατά άλλο νόμιμο τρόπο από άλλες νόμιμες δραστηριότητες
- Με τις ρυθμίσεις αυτές ο Έλληνας νομοθέτης αιωρείται ανάμεσα σε δύο πόλους: αφενός μεν θεωρεί τη δήμευση ως παρεπόμενη ποινή, αφετέρου δε οι νέες ευρωπαϊκές οδηγίες κινούνται προς την υιοθέτηση του αποκαταστατικού χαρακτήρα της δήμευσης με αποτέλεσμα να προκύπτουν έντονες αντιφάσεις μεταξύ του άρθρου 47 ν. 3691/2008 και του νέου άρθρου 76 ΠΚ όπως τροποποιήθηκε από το άρθρο 6 ν. 4478/2017
- Περαιτέρω, εγείρονται έντονα ζητήματα του εν λόγω άρθρου 47 – παρ’ όλα αυτά μερίδα της θεωρίας διατείνεται πως οι διατάξεις αυτές ενσωματώνουν συμβολικό ποινικό δίκαιο – στόχος τους δεν είναι η καθολική εφαρμογή τους αλλά η εμπέδωση από τους κοινωνούς του δικαίου της εμπιστοσύνης στο συλλογικό υποσυνείδητο
- Προϊσχύσαν άρθρο 47: Εκκινείτο στην ίδια λογική αλλά περιελάμβανε και το αδίκημα της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες
- Το ακόμα παλαιότερο περιελάμβανε διάταξη που έκανε λόγο για προθεσμία άσκησης της αγωγής εντός πέντε (5) μηνών από την αξιόποινη πράξη – δεν εφαρμόστηκε ποτέ στην πράξη – προβληματικό αναφύεται επίσης και το τεκμήριο που εισάγεται
- Ποινές: Το σύστημα ποινών του άρθρου 45 ν. 3691/2008 έχει εξορθολογιστεί – παλαιότερα η αξιόποινη πρότερη πράξη ήταν πλημμέλημα και μόνο η νομιμοποίηση εσόδων κακούργημα
- Το νέο σύστημα ποινών ευθυγραμμίζεται απόλυτα με την αρχή της αναλογικότητας
- Το πλαίσιο της επιβαλλόμενης ποινής ορίζεται από πέντε (5) ως δέκα (10) έτη
- Άρθρο 45, παρ. 1δ’ ν. 3691/2008: Αυτοτελές έγκλημα με ρήτρα επικουρικότητας - η ρήτρα έχει την έννοια πως επιβάλλεται η προκείμενη ποινή αν ο δράστης δεν είναι συμμετέχων στο έγκλημα της νομιμοποίησης εσόδων ή στο βασικό αδίκημα
- Άρθρο 45, παρ. 1ε’ ν. 3691/2008: Προβληματική της συρροής του αδικήματος της νομιμοποίησης με την αξιόποινη πρότερη πράξη – έχει αναλυθεί εκτενώς ανωτέρω
- Άρθρο 45, παρ. 1στ’ ν. 3691/2008: Εφαρμογή υπό την προϋπόθεση πως το βασικό αδίκημα είναι πλημμέλημα – το δεύτερο εδάφιο αφορά μόνο τη νομιμοποίηση εσόδων με πλαίσιο ποινής από ένα (1) έτος έως πέντε (5) έτη
- Άρθρο 45, παρ. 1ζ’ ν. 3691/2008: Δογματικά και νομοτεχνικά ορθή ρύθμιση – αφορά τόσο τους συγγενείς όσο και τον ίδιο το δράστη
- Άρθρο 45, παρ. 1η’ ν. 3691/2008: Οι ρυθμίσεις των προηγούμενων περιπτώσεων δεν αφορούν τις διακεκριμένες μορφές
- Άρθρο 45, παρ. 1θ’ ν. 3691/2008: Δογματικά και νομοθετικά ορθή ρύθμιση – δεν εντοπίζεται κάποιο πρόβλημα

- Άρθρο 45, παρ. 3 ν. 3691/2008: Ανακύπτει το ερώτημα αν οι λόγοι εξάλειψης του αξιολογούν της πρότερης πράξης μπορούν να επηρεάσουν το αξιόποινο της νομιμοποίησης εσόδων και με ποιο τρόπο;
 - Όπως ορίζει λοιπόν το άρθρο αυτό, στις περιπτώσεις που η πράξη κατέστη ανέγκλητη ή ο υπαίτιος απαλλάσσεται λόγω ικανοποίησης του ζημιωθέντος για το βασικό αδίκημα η έννομη τάξη δεν έχει ενδιαφέρον να διώξει και τις συναφείς πράξεις νομιμοποίησης εσόδων από τις οποίες απαλλάσσεται
 - Στην περίπτωση συμπλήρωσης του χρόνου παραγραφής του βασικού αδικήματος εντοπίζονται δύο (2) εκδοχές:
 - A. Το αδίκημα της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες τελείται μετά την παραγραφή του βασικού αδικήματος
 - B. Τελείται το βασικό αδίκημα, εν συνεχεία το αδίκημα της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και το πρώτο υποπίπτει σε παραγραφή
 - Κατά το νομοθέτη το αξιόποινο του εγκλήματος της νομιμοποίησης εσόδων είναι απαράγραπτο
 - Εν προκειμένω όμως αναφύεται το παράδοξο η ανθρωποκτονία από πρόθεση να παραγράφεται μετά την πάροδο είκοσι (20) ετών ενώ η νομιμοποίηση εσόδων να συνεχίζει στο διηνεκές δοθέντος πως περιλαμβάνει ως στοιχείο της αντικειμενικής της υποστάσεως την κατοχή η οποία υφίσταται πάντα
 - Εντούτοις, δεν είναι δογματικά ορθό η έννομη τάξη να θεωρεί ένα έγκλημα ως απαράγραπτο
-
- Άρθρο 48 ν. 3691/2008: Τροποποιήθηκε με το άρθρο 7 ν. 4478/2017 – προβλέπεται πλέον η δυνατότητα αποδέσμευσης ορισμένου ποσού για την κάλυψη των αναγκών διαβίωσης των κατηγορουμένων και την ικανοποίηση άμεσων υποχρεώσεών τους προς τρίτους (πχ δικηγόρους)
 - Άρθρο 7 ν. 3691/2008: Αρμοδιότητες της Αρχής Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες, Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας & Ελέγχου των Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης
 - Ιδρύεται στην ουσία ένα καινούριο σύστημα δίωξης ορισμένων εγκλημάτων → Με τον τρόπο αυτό διαρρηγνύεται η στενή ποινική διερεύνηση μόνο στο πλαίσιο της ποινικής δικαιοσύνης και ανατίθενται σε Νομικά Πρόσωπα, Ανεξάρτητες Διοικητικές Αρχές και πιστωτικά ιδρύματα αντίστοιχες εξουσίες και αρμοδιότητες
 - Περαιτέρω, οι πληροφορίες αυτές συγκεντρώνονται και αξιολογούνται από αυτόνομες διοικητικές αρχές όπως η προαναφερθείσα και στη συνέχεια διαβιβάζονται στους αρμοδίους ανακριτές και εισαγγελείς
 - Ασφαλώς προϋποτίθεται να μην υπάρχουν εγγενή προβλήματα όπως για παράδειγμα η μη προσήκουσα πραγματοποίηση της έρευνας – στην περίπτωση αυτή η μεταγενέστερη διερεύνηση από τους αρμόδιους ανακριτές και εισαγγελείς μέσα στο σύστημα της ποινικής δικαιοσύνης είναι αρκετά πιθανό να παρουσιάσει ελλείψεις και αστοχίες με αποτέλεσμα να οδηγηθούν τα δικαστήρια σε αθωωτικές αποφάσεις

10/1/2018

- Ευρεία διατύπωση της αντικειμενικής υπόστασης του εγκλήματος της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες στο νόμο 3691/2008 – αυτό οφείλεται στην απευθείας ενσωμάτωση διεθνών συμβάσεων και οδηγιών της FATF στην εθνική έννομη τάξη χωρίς περαιτέρω επεξεργασία
- Ποινικοποίηση των συμπεριφορών που συνιστούν νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες βάσει του προστατευόμενου εννόμου αγαθού
- Η λογική της τιμώρησης συμπεριφορών που εμπίπτουν στο εννοιολογικό πεδίο των όρων που συνιστούν τη νομιμοποίηση εσόδων ως πράξεων συνάφειας προϋπήρχε – συνιστά ωστόσο ιδιαίτερα αρνητικό στοιχείο η συστηματική διεύρυνση των συμπεριφορών αυτών με αποτέλεσμα την υπέρμετρη ποινικοποίηση της οικονομικής ζωής – η διεύρυνση αυτή επεκτείνεται ασφαλώς και αντιστρόφως ως προς την πρότερη πράξη λόγω της πολυπλοκότητας των οικονομικών σχέσεων
- Αληθής συρροή αξιόποινης πρότερης πράξης και νομιμοποίησης εσόδων σε περίπτωση τέλεσης από το ίδιο ενεργητικό υποκείμενο – επιβάλλεται από δικαιιοπολιτικούς λόγους
- Κριτήρια περί συρροών → Συμπυκνώνουν μια προσπάθεια περιορισμού της υπερβολικής τιμώρησης μέσω κατάφασης της αληθούς συρροής της αξιόποινης πρότερης πράξης και της νομιμοποίησης εσόδων καίτοι δεν είναι δογματικά ορθά
- Η προέλευση ή μη της περιουσίας από την πρότερη πράξη βρίσκεται κατόπιν ερμηνείας – δυσκολία εντοπισμού της ύπαρξης του αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ των υποκατάστατων προϊόντων και της αξιόποινης πρότερης πράξης λόγω των συνεχών οριζοντίων και καθέτων μετατροπών – δογματικά η προβληματική αφορά την εφαρμογή της θεωρίας του αιτιώδους συνδέσμου
- Το απώτερο στάδιο του νόμου 3691/2008 περί πρόληψης και καταστολής της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες είναι η δυνατότητα του κράτους να αφαιρέσει το περιουσιακό όφελος που απέκτησε ο δράστης από την αξιόποινη πρότερη πράξη κι όχι τόσο η επιβολή στερητικής της ελευθερίας ποινής – η ελληνική ποινική νομοθεσία δεν είναι προσανατολισμένη στην αφαίρεση των εγκληματικών προσόδων αλλά πολύ περισσότερο στην επιβολή ποινών
- Αποκαταστατικό ή κυρωτικό μέτρο; → Αφορά το επίπεδο εγγυήσεων που απαιτούνται κατά την επιβολή της δήμευσης
- Αυτό αποκτά ιδιαίτερη σημασία όταν δημεύεται αναπληρωματικά η περιουσία τρίτου ή όταν δεν καθίσταται εφικτή η εύρεση του οφέλους που προέρχεται από το έγκλημα
- Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες, Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας & Ελέγχου των Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης → Υιοθέτηση ενός καινούριου μοντέλου δίωξης του εγκλήματος της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες
- Φοροδιαφυγή → Ανήκει στον κατάλογο των βασικών εγκλημάτων – παρατηρείται μια προσπάθεια καταπολέμησης αυτής μέσω του νόμου 3691/2008 – ωστόσο αυτό οδηγεί στη δίωξη του δράστη για δύο κακουργήματα, ήτοι τόσο για φοροδιαφυγή όσο και για νομιμοποίηση εσόδων με αποτέλεσμα το διπλασιασμό της τιμώρησης
- Αν ο τρίτος γνωρίζει πως το προϊόν που έλαβε από το δράστη προέρχεται από αξιόποινη πράξη αλλά αγνοεί την αξιόποινη πράξη αυτή καθαυτή θεωρείται ότι πληρείται η προϋπόθεση της πρότερης γνώσης – με άλλα λόγια για την επιβολή της δήμευσης αρκεί να αποδειχθεί γνώση της προέλευσης του προϊόντος από αξιόποινη πράξη η οποία ανήκει στον κατάλογο των βασικών εγκλημάτων – ο τρίτος όμως δεν καθίσταται υπαίτιος για το αδίκημα της νομιμοποίησης εσόδων

- Έτσι κρίνεται ότι ο τρίτος είναι κακόπιστος και γνώστης της αξιόποινης συμπεριφοράς και καθίσταται δυνατή η επιβολή δήμευσης – πχ σε περίπτωση που γείτονάς μας έμπορος ναρκωτικών μάς πουλά ένα αυτοκίνητο, για να επιβληθεί δήμευση σε αυτό αρκεί η γνώση της εγκληματικής συμπεριφοράς αυτού εν γένει καθώς και ότι το προϊόν προέρχεται από αξιόποινη πρότερη πράξη – δεν ασκεί καμία έννομη επίδραση αν γνωρίζουμε μεν πως ο δράστης τελεί απάτες και υπεξαιρέσεις, το προϊόν δε προέρχεται εν τέλει από εμπόριο ναρκωτικών

ΜΕΡΟΣ ΙΙ – ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΗ & ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ (ΑΡΘΡΑ 187, 187^Α ΠΚ & Ν. 2928/2001)16/10/2017

- Εγκληματική οργάνωση (187 ΠΚ): Ρύθμιση σε επίπεδο ουσιαστικού και δικονομικού ποινικού δικαίου
- **Ν. 2928/2001:** Εισαγωγή διατάξεων περί ποινικοποίησης της ένταξης και συγκρότησης εγκληματικής οργάνωσης
- Εγκλήματα με διασυνοριακό/διεθνή χαρακτήρα – παγκοσμιοποίηση οικονομίας – εισροή κερδών από ποικίλες παράνομες πηγές
- Σύμβαση του Παλέρμο: Σύμβαση του ΟΗΕ για την καταπολέμηση του διασυνοριακού οργανωμένου εγκλήματος – τρία (3) πρωτόκολλα για την εμπορία όπλων, ανθρώπων και παράνομων μεταναστών
- Η εγκληματική οργάνωση συνιστά **συγκροτημένη πολυπρόσωπη εγκληματική ομάδα με κάθετη ιεραρχική δομή** – ως κύριο προτάσσεται το **πραγματοπαγές** κι όχι το προσωποπαγές στοιχείο του εγκλήματος το οποίο παρίσταται ως διαρκές
- Σκοπός της εγκληματικής οργάνωσης είναι **η τέλεση περισσότερων εγκλημάτων σε αόριστο χρονικό διάστημα**
- Περαιτέρω, οι οργανώσεις αυτές λαμβάνουν αυστηρά μέτρα προστασίας καθώς και αντίμετρα εξολόθρευσης εσωτερικών και εξωτερικών εχθρών που αποσκοπούν στη διατήρηση της ισχύος και της εγκληματικής δομής τους (πχ διαφθορά και εισχώρηση στη δημόσια διοίκηση)
- Προβλέπονται με άλλα λόγια αυστηροί **κανόνες λειτουργίας** όπως κανόνες σιωπής (**ομερτά**) και τελούνται περισσότερα εγκλήματα με κύριο στόχο τη διατήρηση της συμφωνημένης διάρθρωσης και δομής των οργανώσεων αυτών
- Στο πλαίσιο μιας εγκληματικής οργάνωσης το έγκλημα δεν παρίσταται ως ένα τυχαίο ή εντελώς περιστασιακό γεγονός – αντιθέτως προηγούνται προπαρασκευαστικές πράξεις προετοιμασίας, κατάστροφης ή οργάνωσης του επιδιωκόμενου εγκλήματος
- Η τέλεση των περισσότερων εγκλημάτων κατατείνουν στην επίτευξη του τελικού σκοπού της οργάνωσης, ήτοι αυτού που τίθεται από τον **«εσωτερικό κανονισμό»** αυτής ως απώτατος – κατά βάση η στόχευση των εγκληματικών οργανώσεων είναι οικονομική με επίκεντρο τον προσπορισμό παράνομου περιουσιακού/οικονομικού οφέλους
- Δεν πρόκειται ωστόσο για οικονομικό έγκλημα υπό την έννοια της πρόκλησης οικονομικής βλάβης στο Δημόσιο όπως στην περίπτωση των φορολογικών εγκλημάτων ή του αδικήματος της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες
- Πρόκειται ακριβώς για **έγκλημα επιχειρηματικού χαρακτήρα** – μια εγκληματική οργάνωση λαμβάνει στην ουσία τη μορφή μιας οικονομικής επιχείρησης δημιουργώντας ένα δίκτυο παρανόμου εμπορίου και αγοράς (πχ εμπόριο ναρκωτικών, όπλων, ανθρώπων, παράτυπων μεταναστών, κλεψίτυπων, λαθρεμπόριο σπάνιων ζώων)
- Εμφάνιση του οργανωμένου εγκλήματος κατά τη δεκαετία του 1960 – πρώτη συστηματική αντιμετώπιση στις ΗΠΑ με την εισαγωγή νομοθεσίας για την καταπολέμηση των ναρκωτικών, της διαφθοράς, της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες καθώς και των εγκληματικών και τρομοκρατικών οργανώσεων
- Συστηματοποίηση εγκληματικών συμπεριφορών και κατάρτιση οργανωμένου πλαισίου αντιμετώπισης των ανωτέρω εγκλημάτων για πρώτη φορά από τις ΗΠΑ – στα ηπειρωτικά δίκαια δεν ήταν άγνωστες αυτές οι συμπεριφορές ούτε υπήρχε

ασυμβατότητα με τους ήδη υφιστάμενους κανόνες, δεν υπήρχε ωστόσο συνεκτικό και συνολικό νομοθετικό πλαίσιο για την αντιμετώπισή τους

- **RICO (Racketeer Influenced and Corrupt Organizations) Act:** Ομοσπονδιακός ποινικός νόμος που υιοθέτησε το Κογκρέσο των ΗΠΑ για την καταπολέμηση των εγχώριων ιταλικών εγκληματικών οργανώσεων και του οργανωμένου εγκλήματος εν γένει
- Ο νόμος αυτός προέβλεπε τη δυνατότητα μετατροπής μιας πολιτειακής ποινικής υπόθεσης σε ομοσπονδιακή εφόσον υφίστατο ένας ελάχιστος σύνδεσμος μεταξύ δύο πολιτειών με το αιτιολογικό ότι η δικαστική και διωκτική παρέμβαση για την αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος εξασφαλιζόταν πιο αποτελεσματικά σε ομοσπονδιακό επίπεδο
- Σύμβαση ΟΗΕ κατά της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών φαρμάκων και ψυχοτρόπων ουσιών (1988): Κυρώθηκε με το ν. 1990/1991
- Σύμβαση του Πατέρμο κατά του Διεθνούς Οργανωμένου Εγκλήματος (2000): Κυρώθηκε με το ν. 3875/2010
- Εισαγωγή στον ΠΚ ενός αναλυτικού και εξειδικευμένου ποινικού αδικήματος ως προς τη συγκρότηση και σύσταση εγκληματικής οργάνωσης – η προϋπάρχουσα ρύθμιση κρίθηκε ατελέσφορη
- ΠΚ 187: Προηγούμενη ρύθμιση πλημμεληματικού χαρακτήρα – αδίκημα της σύστασης συμμορίας
- Ν. 774/1978: Πρώτος νόμος για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας – απεδείχθη εντελώς ατελέσφορος με αποτέλεσμα να καταργηθεί το 1993
- Ν. 1916/1990: Βραχύβιος νόμος (διατηρήθηκε σε ισχύ μόνο τρία (3) χρόνια) – ψηφίστηκε εξ' αφορμής της δολοφονίας του βουλευτή της Νέας Δημοκρατίας Παύλου Μπακογιάννη από την τρομοκρατική οργάνωση 17N – περιλάμβανε αυστηρότερες διατάξεις για την τιμώρηση των τρομοκρατικών πράξεων και εισήγαγε για πρώτη φορά την απαγόρευση δημοσίευσης των τρομοκρατικών προκηρύξεων
- Αρνητικό στοιχείο του ανωτέρω νόμου αποτελεί το γεγονός πως αν και αναφέρεται κατ' αποκλειστικότητα σε εγκληματικές οργανώσεις και στην καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, η στόχευσή του εν τοις πράγμασι αφορά μόνο την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας (νόθευση του χαρακτήρα και της έννοιας της εγκληματικής οργάνωσης)
- **Ν. 2928/2001** (ισχύον νόμος): Τυπικά ως βασικός σκοπός του νόμου τίθεται η καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος – εντούτοις στην πραγματικότητα αφορά και την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας – δεν επετεύχθη έτσι αποσύνδεση των δύο μορφών εγκληματικότητας
- Ο ν. 2928/2001 εφαρμόστηκε τόσο στην περίπτωση της 17N όσο και του Επαναστατικού Λαϊκού Αγώνα (ΕΛΑ) – η χρήση του νόμου αυτού στις προαναφερθείσες περιπτώσεις όπως αποτυπώνεται στη νομολογία των δικαστηρίων αποδεικνύει τους ανωτέρω ισχυρισμούς περί μη αποσύνδεσης των δύο μορφών εγκληματικότητας
- Μεταγενέστερα εισήχθη το άρθρο 187^A ΠΚ περί τρομοκρατικών πράξεως διαχωρίζοντας οριστικά τα δύο αδικήματα

Βασικά χαρακτηριστικά του ν. 2928/2001:

1. **Δεν αποτελεί ένα γνήσιο ειδικό ποινικό νόμο** (= αυτοτελές νομοθέτημα που ρυθμίζει την αξιόποινη συμπεριφορά και προβλέπει στο τέλος τις ποινικές κυρώσεις για την παράβαση των ανωτέρω κανόνων)
Μη γνήσιος ειδικός ποινικός νόμος → Ρυθμίζει αναλυτικά το αδίκημα της εγκληματικής οργάνωσης (ουσιαστικό και δικονομικό δίκαιο – διοικητικές κυρώσεις) με επιμέρους τροποποίηση άλλων νόμων και εισαγωγή διάσπαρτων διατάξεων
2. Δεν ρυθμίζει επαρκώς θέματα έκδοσης και δικαστικής προστασίας

3. Διαρρηγνύει τη σχέση της εγκληματικής οργάνωσης με το οικονομικό κριτήριο ως προς το χαρακτηρισμό μιας εγκληματικής ομάδας ως τέτοια – κατά συνέπεια εφαρμόζεται και σε περιπτώσεις τρομοκρατίας

Αιτιολογική έκθεση: Αντικατάσταση του άρθρου 187 ΠΚ λόγω της κύρωσης της Σύμβασης του Παλέρμο – η σύμβαση εισάγει μόνο την υποχρέωση των συμβαλλομένων κρατών να ευθυγραμμίσουν την εσωτερική τους νομοθεσία με τις διατάξεις της

Άρθρο 187 ΠΚ: **Μη υιοθέτηση του κριτηρίου του οικονομικού οφέλους** για το χαρακτηρισμό μιας εγκληματικής ομάδας ως εγκληματικής οργάνωσης σε αντίθεση με το άρθρο 5 της Σύμβασης του Παλέρμου το οποίο περιλαμβάνει τον ορισμό αυτής με την προσθήκη του οικονομικού κριτηρίου (η ελληνική διάταξη είναι αυστηρότερη)

Η Σύμβαση εισάγει ένα minimum εγκληματικού περιεχομένου – η μη υιοθέτηση του κριτηρίου που θεσπίζεται δε συνεπάγεται μη συμμόρφωση – ο εθνικός νομοθέτης διατηρεί τη δυνατότητα διεύρυνσης της έννοιας και της μορφής της εγκληματικής οργάνωσης

4. Προβλέπει ιδιαίτερη ποινική μεταχείριση για τους μεταμεληθέντες δράστες – επιβολή επιεικέστερων ποινών σε μεταμεληθέντα μέλη εγκληματικών οργανώσεων (μέτρα επιείκειας)

5. Εισάγει τη μέθοδο ανάλυσης και χρήσης του γενετικού υλικού (DNA) ως ειδική ανακριτική πράξη (άρθρο 200^Α ΚΠΔ)

6. Περιλαμβάνει μέτρα προστασίας μαρτύρων (άρθρο 9 ν. 2928/2001), ήτοι μέτρα διασφάλισης της ανωνυμίας και φυσικής προστασίας των ουσιαστών μαρτύρων

7. Προβλέπει τη θέσπιση ειδικών ανακριτικών πράξεων στον ΚΠΔ όπως την ανακριτική διείσδυση, την άρση του τηλεφωνικού απορρήτου, την ελεγχόμενη μεταφορά ναρκωτικών ουσιών)

8. Θεσπίζει διοικητικές κυρώσεις για Νομικά Πρόσωπα – στόχος η αφαίρεση του παρανόμου οικονομικού/περιουσιακού οφέλους – επιβολή αυτών σε ΝΠ τα οποία είτε εμφανίζονται να ωφελούνται από τις εγκληματικές πράξεις των μελών τους είτε χρησιμοποιούνται ως όχημα τέλεσης εγκληματικών πράξεων (εντούτοις αναποτελεσματική και δυσχερής η πρακτική εφαρμογή τους)

23/10/2017

- ΠΚ 187 του ΠΔ 283/1985: Σκοπός η προστασία της δημόσιας τάξης – μετάθεση του αξιοποιύνου σε ένα αρκετά προπαρασκευαστικό στάδιο – τιμωρείται η συμφωνία διάπραξης
- Αληθής συρροή με τα επιμέρους τελεσθέντα πλημμελήματα ή κακουργήματα (με ορισμένες εξαιρέσεις όπως για παράδειγμα το άρθρο 374, περ. δ' ΠΚ)
- ΠΚ 187: Ελλείπει ο σκοπός απόκτησης αμέσως ή εμμέσως οικονομικού ή άλλου υλικού οφέλους ως εννοιολογικό στοιχείο της εγκληματικής οργάνωσης (άρθρο 5 της Σύμβασης του Παλέρμο)
- Διεθνής τάση ποινικοποίησης → Προκρίνεται είτε (α) η δημιουργία ενός είδους επιβαρυντικής περιστάσης όταν τα επιμέρους εγκλήματα τελούνται στο πλαίσιο μιας εγκληματικής οργάνωσης είτε (β) η θέσπιση ενός καινούριου αυτοτελούς αδικήματος που αφορά τη συγκρότηση εγκληματικής οργάνωσης και ένταξης σε αυτή
- Ο ελληνικός ΠΚ μέσω του άρθρου 187 προσχωρεί στην υπό (β) περίπτωση υιοθετώντας το μοντέλο της αυτοτελούς ποινικοποίησης και τιμώρησης των ανωτέρω αδικημάτων
- Ν. 3875/2010: Κυρωτικός νόμος της Σύμβασης του ΟΗΕ που υπεγράφη στο Παλέρμο το 2000 για το Διεθνικό Οργανωμένο Έγκλημα
- ΠΚ 187, παρ.1: Μη προσεκτική απαρίθμηση των επιμέρους εγκλημάτων στην παράγραφο 1 – δεν αποτελούν όλα αδικήματα που τελεί μια εγκληματική οργάνωση η οποία επιδιώκει τον προσπορισμό παράνομου περιουσιακού οφέλους – παρατηρείται μια έντονη ανομοιογένεια εγκλημάτων
- Εντούτοις η απαρίθμηση των εγκλημάτων αυτών στην παράγραφο 1 του άρθρου 187 ΠΚ αποσκοπεί περιλάβει στο πεδίο εφαρμογής της εν λόγω διάταξης όχι μόνο εγκληματικές οργανώσεις κατά τα διεθνή πρότυπα αλλά και οργανώσεις που τελούν περισσότερα εγκλήματα με σκοπό την τρομοκρατία (τρομοκρατικές οργανώσεις)
- Αρχικά τα περιγραφόμενα εγκλήματα ήταν κατ' αποκλειστικότητα κακουργήματα – μεταγενέστερα προστέθηκαν και εγκλήματα πλημμεληματικού χαρακτήρα

Στοιχεία εγκληματικής οργάνωσης (187ΠΚ):

- **Εγκληματική οργάνωση: Συγκροτημένη εγκληματική ομάδα με συγκεκριμένη δομή (ποιοτικό στοιχείο)**
- Άρθρο 5 της Σύμβασης του Παλέρμο: Αρνητικός ορισμός της έννοιας και της δομής της εγκληματικής οργάνωσης – εισάγει το υποκειμενικό στοιχείο του σκοπού απόκτησης αμέσως ή εμμέσως οικονομικού ή άλλου υλικού οφέλους
- Εσωτερικά η εγκληματική οργάνωση έχει καθορισμένη διάρθρωση και κάθετη ιεραρχική δομή με διακριτούς ρόλους – μεταξύ των μελών απαιτείται να υπάρχει πειθαρχία και ενεργός δράση
- Ιδιαίτερα σημαντικό στοιχείο είναι ο **πραγματοπαγής** (κι όχι προσωποπαγής) χαρακτήρας της εγκληματικής οργάνωσης – επάγεται κατ' επέκταση πως η δράση και η λειτουργία αυτής διέπεται από ένα **γενικότερο εσωτερικό κανονισμό** τον οποίο υπακούουν όλα ανεξαιρέτως τα υπάρχοντα μέλη
- Έτσι η ύπαρξη εσωτερικού κανονισμού αναφέρεται ως χαρακτηριστικό ιδιαίτερης σπουδαιότητας για την εσωτερική διάρθρωση της οργάνωσης – το σύνολο των μελών υποτάσσουν τη βούλησή τους σε μια γενική λογική εξυπηρέτησης των εγκληματικών στόχων και σκοπών αυτής
- Περαιτέρω, η εγκληματική οργάνωση δεν απαιτείται να έχει και τυπικά καθορισμένους ρόλους για τα μέλη της ή ανεπτυγμένη δομή, ούτε βέβαια είναι αναγκαίο η ιδιότητα του μέλους να εμφανίζεται ως συνεχής
- Τέλος, ο **πραγματοπαγής χαρακτήρας** της δομημένης ομάδας αναδεικνύει ως πρόσθετο χαρακτηριστικό γνώρισμα της τελευταίας ότι τα μέλη της οργάνωσης

μπορούν είτε να αντικατασταθούν είτε να εναλλαχθούν, αφού κινητήριος δύναμη της οργάνωσης είναι, όπως προκύπτει, οι κανόνες και ο τρόπος λειτουργίας της και η συντονισμένη δράση των μελών της κι όχι οι ιδιότητες ή οι ικανότητες των τελευταίων

- **Διαρκής δράση (χρονικό στοιχείο):** Μη πεπερασμένη χρονική δράση – ο νόμος δεν καθορίζει ελάχιστο χρόνο διαρκείας της οργάνωσης – σύσταση για αόριστο χρονικό διάστημα ακόμη κι αν δεν υφίσταται εκπεφρασμένη βούληση για τη χρονική διάρκεια
- Τυχόν περιστασιακή δράση της ομάδας δεν αναιρεί την ύπαρξη του χρονικού στοιχείου – η εγκληματική οργάνωση συγκροτείται με σκοπό την τέλεση περισσότερων εγκλημάτων σε βάθος χρόνου – απαιτείται όμως πάντοτε να αποδεικνύεται κατ' αντικειμενική κρίση το στοιχείο της διαρκούς δράσης
- Πρέπει δε να σημειωθεί ότι με το στοιχείο της διαρκούς δράσης δεν υποδηλώνεται μόνο η χρονική έκταση καθ' εαυτής της εγκληματικής δραστηριότητας αλλά και ο χρόνος οργανώσεως της ομάδας και σχεδιασμού και προπαρασκευής των πράξεων ο οποίος είναι εξ' ορισμού μεγάλος
- **Τρία ή περισσότερα πρόσωπα (αριθμητικό/ποσοτικό στοιχείο):** Η οργανωτική δομή της εγκληματικής οργάνωσης είναι πολυπρόσωπη – αν πρόκειται για λιγότερα άτομα θα αξιολογηθούν ποινικά υπό τις διατάξεις περί συμμορίας
- **Σκοπός διάπραξης περισσότερων κακουργημάτων (υποκειμενικό στοιχείο):** Για την κατανόηση του υποκειμενικού στοιχείου είναι σημαντικό να ληφθεί υπ' όψιν η αντικατάσταση της φράσης «και επιδιώκει» του άρθρου 187 ΠΚ από τη φράση «που επιδιώκει» με το άρθρο 2, παρ. 1α ν. 3875/2010
- Πριν την τροποποίηση του άρθρου 187 ΠΚ και της φράσης «και επιδιώκει» για τη θεμελίωση του υποκειμενικού στοιχείου απαιτείτο να συντρέχει και κατ' επέκταση να αποδεικνύεται η ύπαρξη **άμεσου δόλου α' βαθμού (επιδίωξη)** για τη διάπραξη περισσότερων κακουργημάτων σε κάθε μέλος της εγκληματικής οργάνωσης ξεχωριστά – ετίθετο δηλαδή ως επίκεντρο η βούληση του κάθε μέλους
- Με την εισαγωγή της φράσης «που επιδιώκει» για τη στοιχειοθέτηση του υποκειμενικού στοιχείου λαμβάνεται υπ' όψιν η **συναγόμενη βούληση της εγκληματικής οργάνωσης** - έτσι καθίσταται πλέον ευκολότερη η θεμελίωση συνδρομής του στοιχείου αυτού σε κάθε μέλος της οργάνωσης αυτοτελώς εφόσον προκύπτει από αντικειμενικά στοιχεία ότι σκοπός της εγκληματικής οργάνωσης συνολικά είναι η διάπραξη περισσότερων κακουργημάτων
- Από αυτό επάγεται πως για την κατάφαση του υποκειμενικού στοιχείου αρκεί πλέον να συντρέχει σε κάθε μέλος της οργάνωσης τουλάχιστον **ενδεχόμενος δόλος** στο μέτρο που αποδεικνύεται αντικειμενικά ότι η ομαδοποιούμενη βούληση της εγκληματικής οργάνωσης επιδιώκει την τέλεση περισσότερων κακουργημάτων
- Πρόκειται επομένως για μετατροπή της επιδίωξης σε αντικειμενικό στοιχείο τέλεσης περισσότερων εγκλημάτων (αυστηρότερη διάταξη) – αμφισβητείται εντόνως αν είναι δυνατό να συναχθεί κατ' αντικειμενική κρίση συνολική βούληση της οργάνωσης που κατατείνει στη διάπραξη περισσότερων κακουργημάτων
- Περαιτέρω, καθίσταται σαφές πως για τη στοιχειοθέτηση του υποκειμενικού στοιχείου δεν είναι αναγκαίο να επιδιώκεται η διάπραξη ομοειδών κακουργηματικών πράξεων

- Συμμετοχή στα αδικήματα της συγκρότησης εγκληματικής οργάνωσης και ένταξης σε αυτή (187, παρ. 1 ΠΚ): Κατ' αρχήν φαίνεται επιτρεπτή η συνέργεια/ηθική αυτοουργία στις ανωτέρω αξιόποινες πράξεις
- Εντούτοις βάσει της παραγράφου 2 του άρθρου 187 ΠΚ η απλή και η άμεση συνέργεια στα αδικήματα που προβλέπονται στην παράγραφο 1 του αυτού άρθρου, ήτοι συγκρότηση και ένταξη σε εγκληματική οργάνωση, ανάγονται σε αυτοτελείς αυτοουργικές πράξεις με πρόβλεψη της ίδιας ποινής – τιμώρηση της συνέργειας (απλής/άμεσης) ως ξεχωριστή αυτοουργική πράξη
- Εν αντιθέσει, ηθική αυτοουργία στις αξιόποινες πράξεις της συγκρότησης εγκληματικής οργάνωσης και ένταξης σε αυτή (187, παρ. 1 ΠΚ) είναι νοητή (παραπομπή στις γενικές διατάξεις των άρθρων 46επ. ΠΚ)
- ΠΚ 187, παρ. 6 εδ. γ': Υπέρμετρη διεύρυνση του αξιοποίνου στην παράγραφο 1 του αυτού άρθρου – στόχος ο αποκλεισμός των ιδεολογικών συνοδοιπόρων οργανώσεων οι οποίοι δεν επιδιώκουν τον προσπορισμό κέρδους ή άλλου υλικού οφέλους – αναφορά σε οργανώσεις με ιδεολογικό πρόσημο (τρομοκρατικές οργανώσεις)
- Απαλλάσσονται τρίτα πρόσωπα μη μέλη της οργάνωσης – δεν είναι νοητή η συνέργεια μελών της οργάνωσης στα εγκλήματα συγκρότησης και ένταξης σε αυτή διότι η αυτοουργική τους ευθύνη υπερκαλύπτει την απαξία της συμμετοχικής πράξης
- Συμμορία (άρθρο 187, παρ. 5 ΠΚ): Α) Ύπαρξη λιγότερων των τριών ατόμων – Β) Απουσία εν γένει των προαναφερθέντων εννοιολογικών στοιχείων – Γ) Τέλεση πλημμελημάτων
- Κατ' αντιδιαστολή με το προγενέστερο άρθρο 187 ΠΚ του ΠΔ 289/1985 αξιόποινη καθίσταται η τέλεση μόνο σοβαρότερων πλημμελημάτων ενώ δεν τιμωρείται η συμφωνία διάπραξης αυτών
- **Αληθής πραγματική συρροή** των αδικημάτων του άρθρου 187 ΠΚ και των επιμέρους εγκλημάτων που περιλαμβάνονται στον κατάλογο της παραγράφου 1 – το άρθρο 187 ΠΚ έχει αυξημένη απαξία και πλήττει εν συνόλω περισσότερα έννομα αγαθά (αμφισβητείται αν πλήττει άμεσα τη δημόσια τάξη)
- Κατά τη νομολογία το έγκλημα του άρθρου 187 ΠΚ είναι: **Αφηρημένης – συγκεκριμένης (δυνητικής) διακινδύνευσης** της δημόσιας τάξης ή **αφηρημένης διακινδύνευσης** των εννόμων αγαθών που πλήττονται από την τέλεση των επιμέρους εγκλημάτων που περιλαμβάνονται στον κατάλογο της παραγράφου 1 του αυτού άρθρου
- Κατά την άποψη της θεωρίας το έγκλημα του άρθρου 187 ΠΚ επιφέρει ένα ευθύ πλήγμα κατά της δημόσιας τάξης θεωρούμενο ως έγκλημα βλάβης

30/10/2017

- **Βούλευμα υπ' αριθμόν 215/2015 Συμβουλίου Εφετών:** Παραπομπή της Χρυσής Αυγής ως εγκληματικής οργάνωσης ενώπιον του Τριμελούς Εφετείου Κακουργημάτων
- **Προστατευόμενο έννομο αγαθό η δημόσια τάξη** – το έγκλημα του άρθρου 187 ΠΚ συνιστά έγκλημα δυνητικής διακινδύνευσης της δημοσίας τάξεως ή αφηρημένης διακινδύνευσης των περισσότερων εννόμων αγαθών (αορίστου αριθμού) που θα επλήττοντο από τα επιμέρους εγκλήματα στα οποία θα προέβαινε η εγκληματική οργάνωση
- Κατά τη θεωρία πρόκειται για έγκλημα βλάβης της δημόσιας τάξης – η άποψη αυτή θεωρείται αυστηρότερη ως προς τη στοιχειοθέτησή της δοθέντος πως απαιτεί ακριβή προσδιορισμό της προκληθείσας στη δημόσια τάξη βλάβης από την τέλεση των πράξεων της συγκρότησης εγκληματικής οργάνωσης και ένταξης σε αυτή
- **Αληθής πραγματική συρροή** του αδικήματος του άρθρου 187 ΠΚ με τα επιμέρους εγκλήματα που έχουν διαπραχθεί από την εγκληματική οργάνωση
- Η πρόσθετη απαξία του εγκλήματος της εγκληματικής οργάνωσης προϋποθέτει την κατάφαση βλάβης της δημόσιας τάξης από την ίδια την ύπαρξή της – δογματικά ορθότερη η θεωρία περί εγκλήματος βλάβης
- Δεν υφίσταται δυνητική προσβολή – ο κίνδυνος που δημιουργείται και μόνο από την ύπαρξη της οργάνωσης προσβάλλει ευθέως τη δημόσια τάξη
- Παράλληλα συνιστά **έγκλημα υπερχειλούς υποκειμενικής υπόστασης** → Ύπαρξη επιδίωξης τέλεσης των επιμέρους εγκλημάτων σε κάθε μέλος ξεχωριστά ακόμη και ως άτυπη βούληση
- **Ενιαίος δόλος της εγκληματικής οργάνωσης** για την τέλεση περισσότερων κακουργημάτων σε βάθος χρόνου – ως προς το κάθε μέλος της οργάνωσης αυτοτελώς (πρόσωπο του δράστη) αρκεί πλέον **ενδεχόμενος δόλος**
- Επιδίωξη ή ενδεχόμενος δόλος; → Διάκριση του δόλου που απαιτείται για τη στοιχειοθέτηση του υποκειμενικού στοιχείου του άρθρου 187, παρ. 1 ΠΚ σε επίπεδο εγκληματικής οργάνωσης (**συνολική συναγόμενη βούληση**) και αυτού που είναι αναγκαίο να συντρέχει σε κάθε μέλος ξεχωριστά
- Τίθενται τα εξής ερωτήματα: Ποια στοιχεία πρέπει να εξετάζονται κάθε φορά για τον προσδιορισμό του δόλου των επιμέρους μελών; - Ποια πρόσωπα και από ποια στιγμή θεωρείται ότι εντάσσονται αυτά στην οργάνωση;
- **Κρίσιμο το στοιχείο της επιδίωξης ως συνολικός/ενιαίος δόλος της εγκληματικής οργάνωσης (γενικός σκοπός)**
- Προκειμένου να θεωρηθεί ότι ένα πρόσωπο εντάσσεται σε μια εγκληματική οργάνωση ως ενεργό μέλος της απαιτείται το πρόσωπο αυτό να γνωρίζει τους γενικούς εγκληματικούς σκοπούς και στόχους της οργάνωσης και οι επιμέρους συμπεριφορές του να κατατείνουν στην επίτευξη αυτών (προσθήκη προσωπικής συμβολής του μέλους στους στόχους της οργάνωσης)
- Έτσι το μέλος εμφανίζεται να υποτάσσει καθ' ολοκληρίαν τη βούλησή του στη συλλογική βούληση και τους σκοπούς της εγκληματικής οργάνωσης
- Όλα τα ανωτέρω στοιχεία πρέπει να αποδεικνύονται αντικειμενικά – πρέπει δηλαδή κατ' αντικειμενική κρίση το πρόσωπο να συντείνει ενεργά στην εκπλήρωση των εγκληματικών σκοπών της οργάνωσης τελώντας εν γνώσει τους
- Εντούτοις, υπό το πρίσμα των ανωτέρω ελλοχεύει **ο κίνδυνος η συλλογική ευθύνη της οργάνωσης να μεταλλαχθεί σε αντικειμενική ευθύνη των επιμέρους προσώπων – μελών που συνδέονται καθ' οιοδήποτε τρόπο με αυτή**
- **Είδος αλληλόχρεης δράσης** → Η ευθύνη των περισσότερων θεμελιώνει τη συλλογική ευθύνη της οργάνωσης αλλά και κάθε προσώπου ξεχωριστά

- Δεν μπορεί να θεωρηθεί επ' ουδενί ότι αντανακλάται στην ατομική ευθύνη του κάθε προσώπου αυτό το είδος αλληλόχρεης δράσης
- Άρθρο 2, παρ. 1γ' ν. 3875/2010: Προσθήκη του εγκλήματος της διεύθυνσης εγκληματικής οργάνωσης (άρθρο 187, παρ. 3 ΠΚ) – με τη διάταξη αυτή προβλέπεται αυστηρότερη μεταχείριση για το πρόσωπο εκείνο το οποίο, **με οποιονδήποτε τρόπο, διατάσσει, καθοδηγεί και εποπτεύει τα μέλη της εγκληματικής οργάνωσης νοηματοδοτώντας τη συνολική δράση της για την επίτευξη των στόχων και των εγκληματικών σκοπών της**
- Κατά την άποψη του Ανδρουλάκη το παραπεμπτικό βούλευμα 215/2015 (βλ. ανωτέρω) αποδίδει κατά διεύρυνση την ευθύνη για το αδίκημα της διεύθυνσης εγκληματικής οργάνωσης σε πρόσωπα που συνεπικουρούν αυτόν που κατά τεκμήριο διευθύνει αυτή μεταφέροντας εντολές σε μέλη ιεραρχικά κατώτερα
- Κατά συνέπεια τα πρόσωπα αυτά διώκονται για διεύθυνση εγκληματικής οργάνωσης κατά το άρθρο 187, παρ. 3 ΠΚ (αυτουργική πράξη) καίτοι οι πράξεις τους ως μέλη της οργάνωσης προσιδιάζουν σε συμμετοχικές πράξεις
- Επομένως, όπως υποστηρίζει ο Ανδρουλάκης, το βούλευμα στο σημείο αυτό σφάλλει – κατά ορθότερη ερμηνεία η αξιόποινη πράξη της διεύθυνσης εγκληματικής οργάνωσης πρέπει να αποδίδεται μόνο στο πρόσωπο **το οποίο διαμορφώνει τους σκοπούς αυτής, προσδιορίζει την ταυτότητά της και αποτελεί τον κυρίαρχο της απόχρωσης που λαμβάνει η εν γένει δράση της (περιορισμός της ποινικής ευθύνης μόνο σε ένα άτομο)**
- Αντίθετα, κατά την άποψη του Λίβου, δεν πρέπει να αποκλειστεί η πιθανότητα μια εγκληματική οργάνωση να διευθύνεται από περισσότερα πρόσωπα (**συλλογικό – πολυπρόσωπο διευθυντήριο**)
- **Παράδειγμα:** Οι Α,Β,Γ και Δ συγκροτούν και εντάσσονται ως μέλη σε δομημένη και διαρκή δράση ομάδα (οργάνωση) που επιδιώκει τη διάπραξη περισσότερων κακουργημάτων. Περαιτέρω, ο Α ως διευθυντής της ανωτέρω εγκληματικής οργάνωσης δίνει εντολή στον επαγγελματία εκτελεστή Δ να σκοτώσει τον Ε, μέλος αντίπαλης εγκληματικής οργάνωσης. Ο Δ προβαίνει εν συνεχεία στην αξιόποινη πράξη της ανθρωποκτονίας εκ προθέσεως (άρθρο 299 ΠΚ), με τα μέλη της οργάνωσης Β και Γ να τον συνεπικουρούν στην ως άνω πράξη ως άμεσοι συνεργοί. Αξιόποινο των Α,Β,Γ και Δ.
- Α → Συγκρότηση εγκληματικής οργάνωσης και ένταξης σε αυτή (άρθρο 187, παρ. 1 ΠΚ) – Διεύθυνση εγκληματικής οργάνωσης (άρθρο 187, παρ. 3 ΠΚ) – Ηθική αυτουργία σε ανθρωποκτονία από πρόθεση (άρθρα 46, παρ. 1α' & 299, παρ. 1 ΠΚ)
- Β και Γ → Συγκρότηση εγκληματικής οργάνωσης και ένταξη σε αυτή (άρθρο 187, παρ. 1 ΠΚ) – Άμεση συνέργεια σε ανθρωποκτονία από πρόθεση (άρθρα 46, παρ. 1β' & 299, παρ. 1 ΠΚ)
- Δ → Συγκρότηση εγκληματικής οργάνωσης και ένταξη σε αυτή (άρθρο 187, παρ. 1 ΠΚ) – Ανθρωποκτονία από πρόθεση (άρθρο 299, παρ. 1 ΠΚ)
- ΠΚ 187, παρ. 2: Αναβάθμιση σε αυτοτελή αυτουργική πράξη συμπεριφορών που δογματικά κρίνονται ως συμμετοχικές
- ΠΚ 187, παρ. 4: Πρόβλεψη ειδικής αυτουργικής συμπεριφοράς – ματαίωση της αποκάλυψης, δίωξης ή τιμώρησης της εγκληματικής οργάνωσης – εν προκειμένω χωρεί απόπειρα του εν λόγω αδικήματος – φαινόμενη συρροή με τα ειδικότερα εγκλήματα (υπερισχύει η διάταξη αυτή ως ειδικότερη)

10/11/2017

- **Άποψη μειοψηφίας του βουλεύματος υπ' αριθμόν 215/2015 του Συμβουλίου Εφετών:** Το διεθνές συμβατικό κείμενο, ήτοι η υπογραφείσα και κυρωθείσα Σύμβαση του Παλέρμο για το Διεθνικό Οργανωμένο Έγκλημα, επιδρά ευθέως στην εσωτερική έννομη τάξη και δεσμεύει τον εθνικό νομοθέτη – η εν λόγω σύμβαση προϋποθέτει **το σκοπό απόκτησης αμέσως ή εμμέσως οικονομικού ή άλλου υλικού οφέλους ως πρόσθετο υποκειμενικό στοιχείο** στην ειδική υπόσταση του αδικήματος της συγκρότησης εγκληματικής οργάνωσης και ένταξης σε αυτή
- Περαιτέρω, ο κυρωτικός νόμος 3875/2010 είναι υπέρτερης τυπικής ισχύος δυνάμει του άρθρου 28, παρ. 1 του Συντάγματος – **συνεπώς τα δικαστήρια υποχρεούνται να ερμηνεύουν το άρθρο 187 ΠΚ με το υποκειμενικό στοιχείο του σκοπού απόκτησης αμέσως ή εμμέσως οικονομικού ή άλλου υλικού οφέλους**
- Μάλιστα, η κατάληξη του μειοψηφούντος εφέτη αναφέρει ότι «αν δεν συντρέχει αυτός ο σκοπός (αποκόμιση οικονομικού οφέλους) και οι βίαιες εγκληματικές συμπεριφορές των μελών της οργάνωσης (και όχι απλώς το φρόνημά τους) κατατείνουν λόγω πολιτικής ιδεολογίας και πεποιθήσεων σε άλλους σκοπούς και επιδιώξεις (λ.χ. βίαιη κατατρομοκράτηση ή και εξόντωση των αντιπάλων, ακόμη και βίαιη πολιτική επικράτηση), τότε η συμπεριφορά τους, έστω και αν η συσσωμάτωσή τους εμφανίζει ομοιότητα προς τη δομή της εγκληματικής οργάνωσης του άρθρου 187 του Π.Κ., πρέπει να ελεγχθεί ποινικά με βάση άλλες, πλέον πρόσφορες διατάξεις».
- **Αντίλογος:** Όλα τα διεθνή συμβατικά κείμενα, συμπεριλαμβανομένης της Σύμβασης του Παλέρμο, έχουν υπέρτερη τυπική ισχύ βάσει του άρθρου 28, παρ.1 του Συντάγματος – ωστόσο η εν λόγω σύμβαση **δεν εισάγει την ειδική υπόσταση του εγκλήματος της συγκρότησης εγκληματικής οργάνωσης και ένταξης σε αυτή –** αντιθέτως προβλέπει την **υποχρέωση ποινικοποίησης των συμπεριφορών αυτών ως μίνιμουμ** και κατ' επέκταση την υποχρέωση συμμόρφωσης του εθνικού νομοθέτη με την τροποποίησης της εσωτερικής ποινικής νομοθεσίας
- Δεν απαιτείται από τη σύμβαση να ενσωματωθεί αυτούσια η διάταξη στην εσωτερική έννομη τάξη ούτε πολύ περισσότερο προκύπτει υποχρέωση ευθείας εφαρμογής της από τα δικαστήρια – **ο εθνικός νομοθέτης δύναται να προσαρμόσει την εσωτερική νομοθεσία κατά τρόπο που να διευρύνει την έννοια της εγκληματικής οργάνωσης χωρίς να είναι υποχρεωμένος να προσθέσει το υποκειμενικό στοιχείο του οικονομικού οφέλους**
- Σε καμία περίπτωση όμως δεν είναι δυνατό να υιοθετηθεί μια περιοριστική έννοια της εγκληματικής οργάνωσης μη πληρούσα το μίνιμουμ ποινικοποίησης που τίθεται από τη Σύμβαση του Παλέρμο
- Κατά συνέπεια, **δεν τίθεται θέμα μη εφαρμογής του άρθρου 187 ΠΚ στην προκείμενη περίπτωση επειδή δεν περιλαμβάνει το πρόσθετο υποκειμενικό στοιχείο του σκοπού απόκτησης οικονομικού ή άλλου υλικού οφέλους** – ο Έλληνας νομοθέτης έχει διαμορφώσει τη διάταξη επί το αυστηρότερο ευθυγραμμιζόμενος απόλυτα με της επιταγές της προαναφερθείσας σύμβασης
- **Λαμβάνοντας υπ' όψιν όλα τα προαναφερθέντα στοιχεία συνάγεται σαφώς ότι η μειοψηφούσα άποψη είναι δογματικά λανθασμένη και ορθώς απερρίφθη** – ένα πολιτικό κόμμα είναι δυνατό να ελεγχθεί υπό τις διατάξεις του άρθρου 187 ΠΚ και εφόσον πληρούνται αυτές να χαρακτηριστεί ως εγκληματική οργάνωση χωρίς να απαιτείται να συντρέχει το πρόσθετο υποκειμενικό στοιχείο του σκοπού απόκτησης αμέσως ή εμμέσως οικονομικού ή άλλου υλικού οφέλους

- ΠΚ 187, παρ. 7: Διευρυμένη αρχή της ενεργητικής προσωπικότητας – καλύπτει και ημεδαπούς που τελούν στην αλλοδαπή τις προβλεπόμενες στο άρθρο αυτό αξιόποινες πράξεις (ακόμη κι αν αυτές δεν είναι αξιόποινες κατά τους νόμους της χώρας στην οποία τελέσθηκαν) – κάμψη της αρχής του διπλού αξιοποιού
- Περαιτέρω, το άρθρο 187, παρ. 7 ΠΚ εισάγει μια διευρυμένη έννοια της παθητικής προσωπικότητας, προβλέποντας την τιμώρηση των πράξεων που στρέφονται κατά Έλληνα πολίτη ή Νομικού Προσώπου με έδρα στην αλλοδαπή
- Αρχή της κρατικής προστασίας → Υιοθέτηση μιας διευρυμένης έννοιας και της αρχής αυτής στο μέτρο που η αξιόποινη πράξη της συγκρότησης εγκληματικής οργάνωσης και της ένταξης σε αυτή στρέφεται κατά του ελληνικού κράτους (βλ. και διάταξη 8 ΠΚ)
- ΠΚ 187, παρ. 8: Δήμευση του μέσου που χρησιμοποιήθηκε για την τέλεση του εγκλήματος ή του προϊόντος αυτής της εγκληματικής δραστηριότητας/συμπεριφορά – η δήμευση επιβάλλεται ως παρεπόμενη ποινή (βλ. και άρθρο 46 ν. 3691/2008)
- Εφαρμογή του άρθρου 46 ν. 3691/2008 μόνο όταν ελέγχεται και η πιθανότητα τέλεσης του αδικήματος της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες – διαφορετικά εφαρμόζεται το άρθρο 187, παρ. 8 ΠΚ στις περιπτώσεις των εγκληματικών οργανώσεων
- Δήμευση ως μέσο ασφαλείας → Εφαρμογή του άρθρου 76 ΠΚ – επικινδυνότητα του αντικειμένου ως βάση επιβολής της κύρωσης – εφαρμογή κατά κανόνα στις περιπτώσεις των εγκληματικών οργανώσεων ανεξαρτήτως καταδίκης (όχι κύρωση αλλά μέτρο ασφαλείας)
- Ν. 3251/2004: Εισαγωγή διάταξης 187^Α ΠΚ περί τρομοκρατικών οργανώσεων
- ΠΚ 187^Α: Αλληλεπικαλυπτόμενη διάταξη με αυτή του άρθρου 187 ΠΚ περί εγκληματικών οργανώσεων
- Παράγραφος 8 παλαιού άρθρου 187^Α ΠΚ: Δε συνιστά τρομοκρατική πράξη κατά την έννοια των προηγούμενων παραγράφων του άρθρου αυτού η τέλεση ενός ή περισσότερων από τα εγκλήματα των προηγούμενων παραγράφων, αν εκδηλώνεται ως προσπάθεια εγκαθίδρυσης δημοκρατικού πολιτεύματος ή διαφύλαξης ή αποκατάστασης αυτού ή ως δράση υπέρ της ελευθερίας με την έννοια του άρθρου 5, παρ. 2 του Συντάγματος ή αποσκοπεί στην άσκηση θεμελιώδους ατομικής, πολιτικής ή συνδικαλιστικής ελευθερίας ή άλλου δικαιώματος προβλεπόμενου στο Σύνταγμα ή στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών
- Το ανωτέρω άρθρο εισήγαγε μια υπερβολική διεύρυνση της δυνατότητας απαλλαγής από την ποινική δίωξη των εν λόγω συμπεριφορών
- Η δράση υπέρ της ελευθερίας συνιστά παρωχημένη νομική έννοια – ευνοεί την τέλεση τρομοκρατικών πράξεων με νομικό προκάλυμμα – σε κανένα ευνοούμενο δημοκρατικό κράτος δε νοείται το επιτρεπτό της χρήσης βίας υπέρ της ελευθερίας ή υπέρ της άσκησης θεμελιώδους ατομικού δικαιώματος – η ελευθερία σε ένα κοινοβουλευτικό κράτος είναι κατοχυρωμένη και αναφαίρετη
- **Πολιτικό έγκλημα** → Εξοβελιστέα νομική έννοια – δεν έχει εφαρμοστεί ποτέ και απορρίπτεται νομολογιακά – δεν έτυχε εφαρμογής ούτε στη δίκη της 17N καίτοι έγινε κατ' επανάληψη επίκλησή του από τους συνηγόρους υπεράσπισης

- **Financial Action Task Force on Money Laundering (FATF on ML)** → Διεθνής οργανισμός που ελέγχει διεθνώς τη νομοθεσία περί νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες – ως κύριο αντικείμενό της προστέθηκε και ο έλεγχος των κρατών για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας
- Πίεση στην Ελλάδα για ταχεία νομοθέτηση της ποινικής ευθύνης των Νομικών Προσώπων και κατάργηση της παραγράφου 8 του άρθρου 187^A ΠΚ (διεγράφη με το άρθρο 2, παρ. 3 του ν. 3875/2010)

20/11/2017

- ΠΚ 187^Α, παρ. 1 : Διαφοροποίηση από το άρθρο 187 ΠΚ – δε συνιστά αυτοτελές έγκλημα αλλά επιβαρυντική περίπτωση που οδηγεί σε βαρύτερη τιμώρηση
- **Αντικειμενική προϋπόθεση:** Βλάβη σε χώρα ή διεθνή οργανισμό – ευρύτατο το αντικείμενο του ορισμού – έντονα αμφισβητούμενη η έννοια της βλάβης
- Βλάβη → Διατάραξη διεθνών σχέσεων μιας χώρας – κατάλυση πολιτεύματος ημεδαπής ή αλλοδαπής πολιτειακής δομής – διακινδύνευση δημόσιας υγείας – ματαίωση παροχής οικονομικής βοήθειας από διεθνή οργανισμό – διατάραξη δημόσιας τάξης και ασφάλειας – διακινδύνευση της οικονομικής υπόστασης ενός κράτους
- **Υποκειμενική προϋπόθεση:** Σκοπός εκφοβισμού/ εξαναγκασμού/ βλάβης/ καταστροφής – απαιτείται άμεσος δόλος α' βαθμού (επιδίωξη) του δράστη χωρίς να είναι απαραίτητη και η επίτευξη των σκοπών αυτών
- Ευρύτατη διατύπωση του υποκειμενικού στοιχείου – ορισμός του εννόμου αγαθού και ενσωμάτωση σε αυτό της διακινδύνευσης οικονομικών συμφερόντων
- Προσδιορισμός του καταλόγου εγκλημάτων από συμβατικά κείμενα – μίνιμουμ πράξεων που συνιστούν εγκλήματα τρομοκρατίας – η έννοια αυτή δεν προσδιορίζεται νομοθετικά (ευρεία διατύπωση) – ορισμός τρομοκρατίας βάσει της λίστας εγκλημάτων που παρατίθεται
- Ο κατάλογος των τρομοκρατικών πράξεων στο άρθρο 187^Α, παρ. 1 ΠΚ είναι ελλιπής – ελλείπουν σοβαρά εγκλήματα τα οποία βάσει συμβατικών κειμένων αποτελούν πράξεις τρομοκρατίας (πχ επίθεση σε αεροδρόμια, πειρατεία)
- Κατά πάγια πρακτική ο Έλληνας νομοθέτης κυρώνει τα συμβατικά κείμενα δίχως να εισάγει και τα αντίστοιχα αδικήματα στον ΠΚ – έτσι εντοπίζεται μια προβληματική εναρμόνιση του άρθρου 187^Α ΠΚ με τα διεθνή συμβατικά κείμενα
- **ΠΚ 187^Α, παρ. 1: Κατάφαση τρομοκρατίας με τη συνδρομή του αντικειμενικού και του υποκειμενικού στοιχείου**
- Οι ανωτέρω πράξεις είναι δυνατό να τελεστούν και ατομικά – δεν είναι αναγκαίο ο δράστης να ανήκει σε κάποια τρομοκρατική οργάνωση
- ΠΚ 187^Α, παρ. 1 i) → Διακεκριμένη ποινή ισόβιας κάθειρξης – προβλέπεται επιπρόσθετα παράταση του χρόνου παραγραφής της αξιόποινης πράξης – για την υφ' όρων απόλυση απαιτείται έκτιση ποινής είκοσι πέντε (25) ετών
- ΠΚ 187^Α, παρ. 1 ii) → Γενική ποινική επιβάρυνση του υπαιτίου τρομοκρατικών πράξεων
- Προβλέπεται περαιτέρω και διαφοροποίηση ως προς την επιμέτρηση της ποινής
- ΠΚ 187, παρ. 1: **Αληθής πραγματική συρροή με τα επιμέρους εγκλήματα του καταλόγου**
 ≠ ΠΚ 187^Α, παρ. 1: Δεν απαιτείται η ύπαρξη τρομοκρατικής οργάνωσης – προβλέπεται μόνο επιβάρυνση της ποινικής μεταχείρισης (διακεκριμένη περίπτωση) – **φαινόμενη κατ' ιδέαν συρροή με τις επιμέρους τρομοκρατικές πράξεις**
- ΠΚ 187^Α, παρ. 3: Απειλή (μορφή τρομοκρατίας) – ξεχωριστή αυτοτελής συμπεριφορά του απειλούντος με την τέλεση τρομοκρατικής πράξης – για τη στοιχειοθέτηση του αδικήματος χρειάζεται σοβαρότητα της απειλής ικανή να προκαλέσει τρόμο σε έμφρονα άνθρωπο
- ΠΚ 187^Α, παρ. 4: Επαναφορά στο μοντέλο του άρθρου 187 ΠΚ – αξιόποινη πράξη της συγκρότησης τρομοκρατικής οργάνωσης και ένταξης σε αυτή
- Αντικειμενικά στοιχεία: Α) **Δομή (ποιοτικό)** – Β) **Διαρκής δράση (χρονικό)** – Γ) **Τρία ή περισσότερα πρόσωπα (ποσοτικό)**
- Όπως και στην εγκληματική οργάνωση, η έννοια της τρομοκρατικής οργάνωσης είναι **πραγματοπαγής** (ισχύουν τα αυτά mutatis mutandis)

- Βάση της τρομοκρατικής πράξης της παραγράφου 4 του άρθρου 187^Α ΠΚ αποτελεί ο κατάλογος των τρομοκρατικών πράξεων της παραγράφου 1 του αυτού άρθρου
- Υποκειμενικό στοιχείο: **Εξετάζεται αν συντρέχει σε κάθε άτομο-μέλος αυτοτελώς** – όχι ο αντικειμενικός/γενικός σκοπός της οργάνωσης
- ΠΚ 187^Α, παρ. 4: Διατήρηση της φράσης «και επιδιώκει» σε αντιδιαστολή με την παράγραφο 1 του άρθρου 187 ΠΚ – επομένως κάθε μέλος της τρομοκρατικής οργάνωσης πρέπει να δρα με **άμεσο δόλο α' βαθμού (επιδίωξη)** – δεν αναφέρεται στο συνολικό σκοπό/ενιαίο δόλο της οργάνωσης όπως στο άρθρο 187 ΠΚ
- Έτσι απαιτείται να συντρέχει και να αποδεικνύεται σε κάθε μέλος η επιδίωξη τέλεσης κάθε τρομοκρατικής πράξης (**άμεσος δόλος α' βαθμού**) – **δεν αρκεί ενδεχόμενος δόλος** όπως γίνεται δεκτό στην περίπτωση των μελών μιας εγκληματικής οργάνωσης (άρθρο 187, παρ. 1 ΠΚ)
- ΠΚ 187^Α, παρ. 4: Για τη στοιχειοθέτηση απαιτείται η ύπαρξη τριπλού δόλου κάθε μέλους
 - A. Δόλος ως προς τη συγκρότηση της τρομοκρατικής οργάνωσης και ένταξης σε αυτή**
 - B. Άμεσος δόλος α' βαθμού (ατομική επιδίωξη) ως προς την τέλεση τρομοκρατικών πράξεων εν γένει**
 - C. Άμεσος δόλος α' βαθμού (ατομική επιδίωξη) ως προς την τέλεση καθ' εκάστης τρομοκρατικής πράξης που περιλαμβάνεται στον κατάλογο της παραγράφου 1 του άρθρου 187^Α ΠΚ υπό τις προϋποθέσεις που αυτό θέτει**
- Τα μέλη της τρομοκρατικής οργάνωσης πρέπει μεν να αποσκοπούν στην τέλεση των τρομοκρατικών εγκλημάτων (ατομικός δόλος), δεν είναι όμως αναγκαίο να έχουν προχωρήσει και στην τέλεσή τους – η μη τέλεση από την τρομοκρατική οργάνωση οποιουδήποτε από τα εγκλήματα του καταλόγου που περιλαμβάνονται στα στοιχεία α' έως κβ' της παραγράφου 1 συνιστά ελαφρυντική περίσταση (άρθρο 187^Α, παρ. 4 εδ. γ' ΠΚ)
- ΠΚ 187^Α, παρ. 3 και 4: Αληθής πραγματική συρροή με τις επιμέρους τρομοκρατικές πράξεις της παραγράφου 1
- Περαιτέρω, βάσει του εδαφίου γ' της παραγράφου 4 του άρθρου 187^Α ΠΚ απαιτείται επιπρόσθετος δόλος σε περίπτωση κατοχής ή προμήθειας όπλων που συνίσταται στην εξυπηρέτηση των σκοπών της οργάνωσης (δόλος ως προς τη συνδρομή της επιβαρυντικής περιστασης)
- ΠΚ 187^Α, παρ. 5: Αναγωγή της διεύθυνσης τρομοκρατικής οργάνωσης σε αυτοτελή αυτοργική συμπεριφορά – ως διευθυντής θεωρείται το πρόσωπο το οποίο διαμορφώνει και προσδιορίζει το χαρακτήρα και το συνολικό προσανατολισμό της τρομοκρατικής οργάνωσης (πχ επιλογή στόχων, εγγραφή προκηρύξεων) – κρίση των πράξεων που εμπίπτουν στο εννοιολογικό πεδίο της διεύθυνσης με αντικειμενικά στοιχεία
- Υιοθέτηση του αρχηγικού μοντέλου – διευθυντής τρομοκρατικής οργάνωσης είναι το πρόσωπο στο οποίο όλα τα υπόλοιπα μέλη υποτάσσουν συγκροτημένα τη βούλησή τους
- ΠΚ 187^Α, παρ. 6 εδ. α': Συνέργεια σε τρομοκρατική οργάνωση – αυτοτελής αυτοργική συμπεριφορά – συνιστά στην ουσία την ποινικοποίηση της πράξης χρηματοδότησης της τρομοκρατίας – προβλέπεται η επιβολή ίδιας ποινής με την αξιόποινη πράξη της συγκρότησης τρομοκρατικής οργάνωσης και ένταξης σε αυτή
- Πιο συγκεκριμένα, όταν η παροχή γίνεται σε τρομοκρατική οργάνωση ή μεμονωμένο τρομοκράτη αρκεί η συνδρομή ενδεχόμενου δόλου στο πρόσωπο του δράστη

- Αντίθετα, όταν πρόκειται για παροχή που πραγματοποιείται με σκοπό τη συγκρότηση τρομοκρατικής οργάνωσης ή να καταστεί κάποιος τρομοκράτης απαιτείται άμεσος δόλος α' βαθμού (επιδίωξη)
- ΠΚ 187^Α, παρ. 1 εδ. β': Αυτοτελής αυτουργική συμπεριφορά της παροχής ουσιωδών πληροφοριών
- ΠΚ 187^Α, παρ. 7: Τιμώρηση των προπαρασκευαστικών πράξεων τέλεσης εγκλημάτων τρομοκρατίας – οι επιμέρους πράξεις είναι αξιόποινες αυτές καθ' εαυτές και τιμωρούνται αυτοτελώς
- ΠΚ 187^Α, παρ. 8: Περίπτωση παρακώλυσης της δίωξης ή της τιμώρησης τρομοκρατικών πράξεων ή τρομοκρατών – για τη στοιχειοθέτηση του αδικήματος πρέπει να έχει εκπληρωθεί ο σκοπός του δράστη ως προς την παρακώλυση (διαφορετικά πρόκειται για απόπειρα)
- Συνολικά ιδωμένο το άρθρο 187^Α ΠΚ περιλαμβάνει επτά (7) αδικήματα – η συρροή μεταξύ των αδικημάτων αυτών είναι αληθής πραγματική

27/11/2017

- ΠΚ 187^Α: Εισαγωγή με το ν. 3251/2004 για το Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης – δεν επήλθαν σημαντικές μεταβολές – παραμένει η διαφοροποίηση με το άρθρο 187 ΠΚ
- Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας που υπεγράφη στη Βαρσοβία το 2005 & Απόφαση υπ’ αριθμόν 2178/2014 του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ για το ζήτημα των ξένων μαχητών → Δεν έχουν κυρωθεί από την Ελλάδα
- **Οδηγία υπ’ αριθμόν 2017/541 της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας** (ομοίως δεν έχει ενσωματωθεί στην εθνική έννομη τάξη)
- **Άρθρο 3 Οδηγίας 2017/541/ΕΕ**: Επικαιροποιημένος κατάλογος των αδικημάτων τρομοκρατίας – διαφοροποίηση εν μέρει από το άρθρο 187^Α, παρ. 1 ΠΚ
- Ωστόσο περιλαμβάνονται και εγκλήματα τα οποία δεν έχουν ενσωματωθεί ως τέτοια στον ελληνικό ΠΚ όπως για παράδειγμα το αδίκημα που περιλαμβάνεται στην περίπτωση δ’ της παραγράφου 1 του άρθρου 3 της αυτής Οδηγίας (η Ελλάδα δεν έχει ποινική δικαιοδοσία στις περιπτώσεις αυτές καίτοι έχει κυρώσει διεθνείς συμβάσεις και πρωτόκολλα που περιλαμβάνουν τα αδικήματα αυτά
- Στην ίδια προβληματική εντάσσονται και τα ζητήματα πυρηνικής τρομοκρατίας (περίπτωση στ’) – δεν έχουν προβλεφθεί αντίστοιχα αδικήματα στον ελληνικό ΠΚ
- Αντικειμενικό στοιχείο (άρθρο 3, παρ. 1 εδ. α’ Οδ. 2017/541/ΕΕ) & Υποκειμενικό στοιχείο (άρθρο 3, παρ. 2 Οδ. 2017/541/ΕΕ) → Προσιδιάζουν με τις αντικειμενικές και υποκειμενικές προϋποθέσεις που ορίζονται στο άρθρο 187^Α, παρ. 1 ΠΚ
- Είναι δεδομένο πως οι πράξεις αυτές σε ευρωπαϊκό επίπεδο θεωρούνται εγκλήματα ανεξάρτητα από το αν έχουν ενσωματωθεί στην ελληνική έννομη τάξη
- **Άρθρο 4 περ. α’ Οδ. 2017/541/ΕΕ**: Ταυτίζεται με το αδίκημα της διεύθυνσης τρομοκρατικής οργάνωσης – αυτοτελής αυτουργική συμπεριφορά (άρθρο 187^Α, παρ. 5 ΠΚ)
- **Άρθρο 4, περ. β’ Οδ. 2017/541/ΕΕ**: Χρηματοδότηση τρομοκρατικής ομάδας και μεμονωμένου τρομοκράτη (άρθρο 187^Α, παρ. 6 εδ. α’ ΠΚ) – παροχή ουσιωδών πληροφοριών (άρθρο 187^Α, παρ. 6 εδ. β’ ΠΚ) – συμμετοχή σε τρομοκρατική οργάνωση (άρθρο 187^Α, παρ. 4 ΠΚ) → Επαρκής η προστασία που παρέχεται από τον ΠΚ
- Αναφορικά τον ελληνικό ΠΚ παρατηρείται ότι έχει προβλεφθεί το μείζον για τις ανωτέρω περιπτώσεις – παροχή ουσιωδών πληροφοριών και χρηματοδότηση τόσο από μέλη της τρομοκρατικής ομάδας όσο και από μη μέλη
- **Τίτλος ΙΙΙ Οδ. 2017/541/ΕΕ**: Εγκλήματα σχετιζόμενα με τρομοκρατικές δραστηριότητες – δεν έχουν ενσωματωθεί στην εσωτερική έννομη τάξη
- **Άρθρο 5 Οδ. 2017/541/ΕΕ**: Αυτοτελής ποινικοποίηση της δημόσιας υποκίνησης σε τρομοκρατικές πράξεις – πρόβλεψη αναλυτικής διάταξης – δικαιολογητική βάση το φαινόμενο εξύμνησης τρομοκρατικών συμπεριφορών μέσω διαδικτύου
- Δεν παρέχεται επαρκής κάλυψη από το υπάρχον άρθρο 186, παρ. 1 ΠΚ: Απόπειρα ηθικής αυτουργίας – στον ελληνικό ΠΚ απαιτείται εξατομίκευση – για την πλήρωση της αντικειμενικής υπόστασης του εν λόγω αδικήματος πρέπει ο δράστης να απευθύνεται σε πρόσωπα ευχερώς προσδιοριζόμενα (αντιθέτως στο αδίκημα που εισάγεται με την Οδηγία ο δράστης πρέπει να απευθύνεται σε ευρύ κοινό)
- Οι συμπεριφορές που περιγράφονται ως αξιόποινες από την εν λόγω Οδηγία καλύπτονται εν μέρει από τα άρθρα 184 και 185 ΠΚ – εν προκειμένω για τη στοιχειοθέτηση του προβλεπόμενου αδικήματος απαιτείται υποκίνηση/εγκωμιασμός/εξύμνηση των τρομοκρατικών πράξεων

- Όπως προκύπτει λοιπόν το άρθρο 5 της Οδ. 2017/541/ΕΕ εισάγει μια πιο εξειδικευμένη διάταξη σε σχέση με τα προαναφερθέντα άρθρα 184, 185 και 186 ΠΚ υπό την έννοια πως απαριθμεί επακριβώς και τα μέσα τέλεσης της αξιόποινης συμπεριφοράς
 - Πιο αναλυτικά η ειδική υπόσταση του εγκλήματος που περιλαμβάνεται στο άρθρο 5 περιλαμβάνει: (α) **τη διάδοση συγκεκριμένου μηνύματος**, (β) **την πρόθεση υποκίνησης σε τέλεση συγκεκριμένης τρομοκρατικής πράξης (υποκειμενικό στοιχείο)** και (γ) **την προσφορότητα της εγκληματικής συμπεριφοράς ως προς την πρόκληση του κινδύνου (αντικειμενικό στοιχείο)**
 - Το περιγραφόμενο αδίκημα κρίνεται ως έγκλημα συγκεκριμένης διακινδύνευσης, ήτοι για την τέλεσή του δεν είναι απαραίτητο να έχει προκληθεί ο κίνδυνος – αρκεί η πιθανότητα πρόκλησης του κινδύνου να φτάνει σε τέτοιο σημείο ώστε αυτός να θεωρείται υπαρκτός
 - Έτσι η επέλευση του απειλούμενου κινδύνου αναβιβάζεται σε εξωτερικό όρο του αξιοποίνου
-
- **Άρθρο 6 Οδ. 2017/541/ΕΕ:** Αυτοτελές αδίκημα η στρατολόγηση τρομοκρατών – υποκίνηση άλλου προσώπου στην τέλεση τρομοκρατικών πράξεων ή συμβολή σε αυτή
 - Η έννοια της στρατολόγησης δεν είναι άγνωστη στον ελληνικό ΠΚ – αναφέρεται για παράδειγμα ρητώς στο άρθρο 323^Α, παρ. 5 ΠΚ περί εμπορίας ανθρώπων
 - Το προβλεπόμενο στο άρθρο 6 αδίκημα καλύπτεται από τη διάταξη του άρθρου 186 ΠΚ – συνιστά εν τη ουσία απόπειρα ηθικής αυτοουργίας (στην περίπτωση ασφαλώς αποτυχίας της υποκίνησης)
 - Αντιθέτως, αν η υποκίνηση πραγματοποιηθεί με επιτυχία, πρόκειται για ηθική αυτοουργία
 - Εντούτοις, εξαιρετικά προβληματική κρίνεται η απειλή χαμηλής ποινής του άρθρου 186 ΠΚ δοθέντος πως η ποινική απαξία του εγκλήματος που εισάγεται με το άρθρο 6 της Οδ. 2017/541/ΕΕ είναι ιδιαίτερα μεγάλη
 - Τιμώρηση μέλους τρομοκρατικής οργάνωσης που στρατολογεί νέα μέλη → Φαινόμενη συρροή μεταξύ του εγκλήματος της ένταξης σε τρομοκρατική οργάνωση και αυτού της στρατολόγησης τρομοκρατών (η απαξία της πρώτης αξιόποινης πράξης καλύπτει την απαξία της πράξης στρατολόγησης)
 - Αν το νέο μέλος (θύμα στρατολόγησης) προβεί στην τρομοκρατική πράξη → Αληθινή συρροή μεταξύ των αδικημάτων της ηθικής αυτοουργίας σε τρομοκρατική πράξη της παραγράφου 1 του άρθρου 187^Α ΠΚ και της ένταξης σε τρομοκρατική οργάνωση κατά την παράγραφο 4 του αυτού άρθρου
-
- **Άρθρο 7 Οδ. 2017/541/ΕΕ:** Πράξεις συμμετοχής στην προετοιμασία τέλεσης τρομοκρατικών ενεργειών – άρθρα 187^Α, παρ. 4 & 6 ΠΚ – η παροχή εκπαίδευσης είναι δυνατό να θεωρηθεί ως περίπτωση παροχής ουσιαδών πληροφοριών υπαγόμενη στο πεδίο εφαρμογής της παραγράφου 6 του άρθρου 187^Α ΠΚ – ωστόσο πιθανολογείται σε μεγάλο βαθμό η εισαγωγή νέας προπαρασκευαστικής πράξης που τιμωρείται αυτοτελώς ως τρομοκρατική ενέργεια
-
- **Άρθρο 8 Οδ. 2017/541/ΕΕ:** Υπερβολική διεύρυνση του αξιοποίνου σε επίπεδο προπαρασκευής – συνδυασμός με τη σκέψη έντεκα (11) της παρούσας Οδηγίας
 - Από τη συνδυαστική ανάγνωση αυτών γίνεται κατανοητή η αδυναμία διαπίστωσης του σκοπού του λήπτη των οδηγιών, ήτοι του υποκειμενικού στοιχείου – δεν υφίσταται εξωτερίκευση αυτής της ενεργητικότητας του εν δυνάμει δράστη
 - Περαιτέρω, δεν καθίσταται δυνατό να εντοπιστεί κάποιο είδος βλάβης σε οποιοδήποτε έννομο αγαθό από την τέλεση της πράξης της λήψης οδηγιών με σκοπό την τρομοκρατική δράση

- Επομένως, εφόσον δε συνδέεται αντικειμενικά με πράξη που συνιστά αρχή εκτέλεσης ενός εγκλήματος, η τιμώρηση της προπαρασκευαστικής πράξης μετατίθεται σε ένα εξαιρετικά πρώιμο στάδιο όντας δογματικά ανεπίτρεπτο
- **Άρθρο 9 Οδ. 2017/541/ΕΕ:** Εισήχθη βάσει της απόφασης 2178/2014 του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών (καίτοι ο ΟΗΕ παρεμβαίνει σπάνια στο στενό πυρήνα κυριαρχίας των κρατών η απόφαση είναι δεσμευτική για όλα τα κράτη-μέλη) – ποινικοποίηση των ταξιδιών που πραγματοποιούνται με σκοπό την τέλεση τρομοκρατικών ενεργειών
- Αφορά τη μετακίνηση εν δυνάμει τρομοκρατών (αντικειμενικό στοιχείο) – παράλληλη διεύρυνση και του υποκειμενικού στοιχείου – με την κατάφαση αυτού πληρείται αυτομάτως και η ειδική υπόσταση του εν λόγω αδικήματος – έτσι με το προβλεπόμενο αδίκημα καθίστανται αξιόποινες οι προπαρασκευαστικές ενέργειες των τρομοκρατικών εγκλημάτων
- Εντούτοις, η εφαρμογή της διάταξης φαίνεται ιδιαίτερα προβληματική, δοθέντος πως υπερκαλύπτεται ήδη από το υπάρχον αδίκημα της ένταξης σε τρομοκρατική οργάνωση (άρθρο 187^Α, παρ. 4 ΠΚ)
- Υιοθετώντας τη ρύθμιση αυτή καθίσταται σαφές ότι οδηγούμαστε σε υπερβολική διεύρυνση του αξιοποίνου – το ταξίδι με σκοπό την τρομοκρατία δεν είναι δογματικά ορθό να διαμορφωθεί ως αυτοτελής αξιόποινη συμπεριφορά – σε διαφορετική περίπτωση η ποινικοποίηση των προπαρασκευαστικών πράξεων μετατίθεται σε ένα ιδιαίτερα πρώιμο στάδιο
- **Άρθρο 10 Οδ. 2017/541/ΕΕ:** Εκ προθέσεως παροχή συνδρομής σε άτομο το οποίο ταξιδεύει με σκοπό την τρομοκρατία ως αυτοτελής αξιόποινη συμπεριφορά (συμμετοχική πράξη) – εφόσον ποινικοποιείται το ταξίδι με σκοπό την τρομοκρατία είναι εύλογη και η ποινικοποίηση της συνδρομής σε αυτό (ιδωμένο δηλαδή υπό το πρίσμα του άρθρου 9)
- **Άρθρο 11 Οδ. 2017/514/ΕΕ:** Χρηματοδότηση της τρομοκρατίας – καλύπτεται από το αδίκημα που προβλέπεται στην παράγραφο 6 του άρθρου 187^Α ΠΚ
- **Άρθρο 12 Οδ. 2017/541/ΕΕ:** Λοιπά εγκλήματα που σχετίζονται με τρομοκρατικές δραστηριότητες – ρυθμίζεται ήδη στο άρθρο 187^Α, παρ. 7 ΠΚ
- Η **Οδηγία 2017/541/ΕΕ** προχωρά σε μια ολιστική ρύθμιση και σε δικονομικό επίπεδο (πχ άρθρο 21 – Μέτρα κατά του διαδικτυακού περιεχομένου που αποτελεί δημόσια υποκίνηση)
- Ωστόσο, στην ανωτέρω Οδηγία εντοπίζεται η εξής πρωτοτυπία: στο άρθρο 15 προβλέπονται τα ελάχιστα όρια και τα συγκεκριμένα πλαίσια ποινών τα οποία πρέπει να επιβληθούν στους δράστες των περιγραφόμενων τρομοκρατικών πράξεων, ρύθμιση που δεν είναι καθόλου συνήθης σε μια ευρωπαϊκή οδηγία (ο προσδιορισμός του πλαισίου των επιβαλλόμενων ποινών ανήκει κατά κανόνα στην αρμοδιότητα των κρατών-μελών)
- Αναφορικά με τον ελληνικό ΠΚ καθίσταται σαφές πως οι προβλεπόμενες ποινές για τα τρομοκρατικά αδικήματα που καλύπτει είναι αυστηρότερες – δικαιολογητική βάση αποτελεί η μη εκτέλεση και μετατροπή των χαμηλότερων ποινών ήτοι των πλημμελημάτων – η σύλληψη όμως αυτή οδηγεί στην πράξη σε διαμόρφωση πλειάδας κακουργημάτων

4/12/2017

- **Μέτρα επιείκειας:** Προβλέπονται έναντι των δραστών των εγκλημάτων τα οποία περιλαμβάνονται στις διατάξεις των άρθρων 187 και 187^A ΠΚ
- Αποτελούν κίνητρο για τα πρόσωπα που συμβάλλουν στην εξιχνίαση των ανωτέρω αδικημάτων
- ΠΚ 187^B (μέτρα επιείκειας) → (α) **Πρόβλεψη ελαφρυντικών περιστάσεων** – (β) **Επιβολή ελαττωμένων ποινών**
- ΠΚ 187^B, παρ.1: Υποχρεωτικότητα πλήρους απαλλαγής από την ποινή σε περίπτωση τέλεσης αδικημάτων που σχετίζονται με εγκληματικές ή τρομοκρατικές οργανώσεις – κρίνεται πάντοτε ad hoc η συμβολή του μεταμεληθέντος δράστη στην εξάρθρωση της οργάνωσης
- Ωστόσο η απαλλαγή αφορά μόνο τα εγκλήματα της συγκρότησης εγκληματικής ή τρομοκρατικής οργάνωσης και ένταξης σε αυτή – για τα επιμέρους τελεσθέντα αδικήματα δεν προβλέπεται απαλλαγή
- ΠΚ 187B, παρ. 2: Επιβολή ελαττωμένης ποινής για τα επιμέρους αδικήματα
- Σημειώνεται ότι μέτρα επιείκειας περιλαμβάνεται και η προαναφερθείσα Οδηγία 2017/541/ΕΕ (άρθρο 16)

- **Προστασία μαρτύρων (άρθρο 9 ν. 2928/2001):** Πρόσωπα τα οποία συνεισφέρουν σημαντικές πληροφορίες για τη διαλεύκανση εγκλημάτων τελούμενων από εγκληματικές ή τρομοκρατικές οργανώσεις - πρόκειται είτε για μεταμεληθέντες δράστες (**pentiti**) των προαναφερόμενων οργανώσεων είτε για πρόσωπα μη εμπλεκόμενα σε αξιόποινες πράξεις που συνδράμουν ουσιωδώς στην αποκάλυψη εγκληματικών δραστηριοτήτων
- Εφαρμογή χωρεί σε αμφότερα τα άρθρα 187 και 187^A ΠΚ περί εγκληματικών και τρομοκρατικών οργανώσεων αντίστοιχα
- Η παρεχόμενη προστασία είναι κατά κύριο λόγο φυσική προστασία, ήτοι αφορά στη λήψη μέτρων για τη διαφύλαξη της ζωής και της σωματικής ακεραιότητας των ουσιωδών μαρτύρων
- Όπως προελέχθη, ισχύει και για τα πρόσωπα στα οποία εφαρμόζονται μέτρα επιείκειας (πρώην μέλη εγκληματικών ή τρομοκρατικών οργανώσεων)
- Κατά τη διάρκεια της προδικασίας και της διαδικασίας στο ακροατήριο εξασφαλίζεται η ανωνυμία του προσώπου που εντάσσεται σε καθεστώς προστασίας μαρτύρων

- Άρθρο 9, παρ. 1 ν. 2928/2001: Προστασία παρέχεται τόσο στους ουσιώδεις μάρτυρες όσο και στους οικείους αυτών
- Άρθρο 9, παρ. 3 ν. 2928/2001: Τα μέτρα προστασίας που προσδιορίζονται εν προκειμένω είναι περιοριστικά, η απαρίθμηση δηλαδή δεν είναι ενδεικτική
- Μετεγκατάσταση σε άλλες χώρες → Μέτρο με μικρή πρακτική εφαρμογή στο πλαίσιο της ΕΕ – τουναντίον εφαρμόζεται ευχερώς στις ΗΠΑ λόγω της έκτασης και της δομής της
- Εντούτοις, παρατηρείται μια ιδιαίτερη δυσκαμψία ως προς την αποτελεσματική εφαρμογή των προβλεπόμενων μέτρων προστασίας μαρτύρων
- Άρθρο 9, παρ. 3 ν. 2928/2001: Αστοχία διατύπωσης – δεν εξεδόθη ποτέ η Κοινή Υπουργική Απόφαση (ΚΥΑ) για τον αρμόδιο φορέα και τη διαδικασία υλοποίησης των μέτρων προστασίας – ωστόσο στην πράξη εφαρμόζονται κανονικά τα προβλεπόμενα μέτρα προστασίας διότι η περιγραφόμενη ΚΥΑ δε συνιστά προϋπόθεση εφαρμογής των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 9 ν. 2928/2001
- Άρθρο 9, παρ. 4 ν. 2928/2001: Αφορά την επ' ακροατηρίω διαδικασία – ratio της διάταξης η **προστασία του δικαιώματος του κατηγορουμένου να αμφισβητήσει/**

- αντικρούσει τα αποδεικτικά μέσα που άγονται ενώπιον του** – αποτελεί συστατικό της **δίκαιης δίκης** που κατοχυρώνεται στο **άρθρο 6, παρ. 3δ' της ΕΣΔΑ** – σε διαφορετική περίπτωση στοιχειοθετείται **απόλυτη ακυρότητα** της διαδικασίας
- **Βλ. άρθρο 365 ΚΠΔ** (μη ανάγνωση προδικαστικών καταθέσεων στο ακροατήριο) → Οι καταθέσεις των μαρτύρων που εδόθησαν κατά το στάδιο της προκαταρκτικής εξέτασης, της προανάκρισης ή της κύριας ανάκρισης δεν αναγιγνώσκονται στο ακροατήριο **είτε** όταν δε συναινεί ο κατηγορούμενος **είτε** εφόσον κρίνεται απολύτως εφικτή η προσαγωγή των μαρτύρων αυτών
 - Άρθρο 9, παρ. 5 ν. 2928/2001: **Σε περίπτωση που οι καταθέσεις των προστατευόμενων ουσιαδών μαρτύρων είναι οι μοναδικές δεν είναι επιτρεπτή η καταδίκη του κατηγορουμένου βάσει αυτών αν δεν αποκαλυφθούν τα στοιχεία ταυτότητάς τους** – αν αυτό δεν συμβεί οι καταθέσεις είναι **άκυρες** και δε λαμβάνονται υπ' όψιν
 - Συνεπώς εν προκειμένω γίνεται δεκτό πως το δικαίωμα του μάρτυρα, ο οποίος τίθεται σε καθεστώς προστασίας, να διατηρήσει την ανωνυμία του **κάμπτεται σε περίπτωση σύγκρουσης με το θεμελιώδες δικαίωμα του κατηγορουμένου να υποβάλει ερωτήσεις στους μάρτυρες και να αντικρούσει τις μαρτυρικές καταθέσεις** ιδίως όταν αυτές είναι οι μοναδικές για την καταδίκη του (στάθμιση συμφερόντων – αρχή της αναλογικότητας – **υπέρτερο κρίνεται το συμφέρον του κατηγορουμένου**)
 - Άρθρο 9, παρ. 6 & 7 ν. 2928/2001: Διεύρυνση των αδικημάτων στα οποία είναι δυνατό να εφαρμοστούν μέτρα προστασίας των ουσιαδών μαρτύρων
 - Άρθρο 9, παρ. 7 ν. 2928/2001: Εφαρμογή του καθεστώτος προστασίας ουσιαδών μαρτύρων και επί εγκλημάτων διαφθοράς στο δημόσιο τομέα
 - ΚΠΔ 45^β: Περαιτέρω προστασία που έγκειται στη δυνατότητα του εισαγγελέα να μην ασκήσει ποινική δίωξη για ορισμένα πρόσωπα (μάρτυρες δημόσιου συμφέροντος) – εντούτοις ελλοχεύει ο κίνδυνος να αποτραπεί η πρόσβαση στο δικαστήριο ατόμων τα οποία θίγονται από τις εν λόγω μαρτυρίες
 - Το ανωτέρω άρθρο δεν ισχύει αυτοτελώς για τις περιπτώσεις εγκληματικών ή τρομοκρατικών οργανώσεων
 - Άρθρο 10 ν. 2928/2001: Προστασία παραγόντων της δίκης (εισαγγελέα, ανακριτή, δικαστών της υπόθεσης) καθώς και κρατουμένων που προβαίνουν σε σημαντικές αποκαλύψεις ως προς τη δράση εγκληματικής οργάνωσης
 - Προβλέπονται ομοίως μέτρα φυσικής προστασίας – ειδική διάταξη για την προστασία των δικαστών που μειοψηφούν (συνήθως εις βάρος των κατηγορουμένων)
 - ΚΠΔ 486, παρ. 2: Δυνατότητα άσκησης έφεσης από τον εισαγγελέα σε περίπτωση μη ομόφωνης αθωωτικής απόφασης
 - Έτσι η παράγραφος 1 του άρθρου 10 ν. 2928/2001 περιλαμβάνει ειδική μέριμνα ώστε τα μέλη της σύνθεσης του δικαστηρίου να μην φοβηθούν να μειοψηφήσουν δίνοντας στον εισαγγελέα τη δυνατότητα να ασκήσει το ένδικο μέσο της έφεσης
 - Άρθρο 10, παρ. 2 ν. 2928/2001: Προστασία κρατουμένων – παρέλκει η αναφορά σε αυτό δεδομένου πως καλύπτεται πλήρως από τα προηγούμενα άρθρα περί προστασίας των ουσιαδών μαρτύρων

11/12/2017

- Ποινική ευθύνη Νομικών Προσώπων: Κατά το ελληνικό ποινικό δίκαιο δεν υφίσταται ποινική των ΝΠ – πράξη ή παράλειψη ως προϊόν φυσικού προσώπου
- Η ποινή συνιστά την ηθική αποδοκιμασία της έννομης τάξης προς το δράστη για την αξιόποινη συμπεριφορά του - απαιτείται να ιδωθεί ως κακό που κατατείνει στο σωφρονισμό αυτού ανοίγοντας ένα διάλογο με τον εσωτερικό του κόσμο – η λειτουργία αυτή της ποινής δεν είναι νοητή σε ΝΠ
- Περαιτέρω, είναι δογματικά και λογικά αδύνατο να αποδοθεί μια παράνομη συμπεριφορά σε ενοχή ενός ΝΠ (απουσία καταλογισμού)
- Στα περισσότερα ευρωπαϊκά κράτη γίνεται δεκτό πως υφίσταται ποινική ευθύνη των ΝΠ – εξαίρεση αποτελούν η Ελλάδα και η Γερμανία οι έννομες τάξεις των οποίων θεωρούν αδιανόητη την αποδοχή ποινικής ευθύνης των ΝΠ
- Σε άλλα πάλι κράτη θεωρείται ότι η ποινική ευθύνη των ΝΠ συνιστά εν τη ουσία ένα Οείδος διοικητικής ευθύνης που καταλογίζεται από ποινικά δικαστήρια
- Κατά την ελληνική έννομη τάξη η ευθύνη των ΝΠ είναι μόνο διοικητική και διέπεται από το άρθρο 41 ν. 3251/2004 όπως τροποποιήθηκε από το ν. 3875/2010 (το άρθρο 8 ν. 2928/2001 που κάλυπτε το αυτό αντικείμενο καταργήθηκε από το ν. 3691/2008)
- Αναφορικά με τα προβλεπόμενα στα άρθρα 187 και 187^Α ΠΚ αδικήματα, ήτοι αυτά τα οποία τελούνται στο πλαίσιο εγκληματικών ή τρομοκρατικών οργανώσεων αντίστοιχα, εφαρμόζεται το ανωτέρω άρθρο 41 ν. 3251/2004 με τις επιμέρους τροποποιήσεις που επέφερε ο ν. 3875/2010
- Στην πράξη δεν επιβάλλονται αυτοτελώς διοικητικές κυρώσεις στα ΝΠ ανεξαρτήτως των επιβαλλομένων κυρώσεων σε φυσικά πρόσωπα καίτοι βάσει της παραγράφου 5 του άρθρου 41 ν. 3251/2004 αποσυνδέεται η αστική, πειθαρχική ή ποινική ευθύνη των τελευταίων από αυτή των ΝΠ
- Άρθρο 41, παρ. 1 ν. 3251/2004: Τέλεση αξιόποινης πράξης μέσω ή προς όφελος ή για λογαριασμό ΝΠ από φυσικό πρόσωπο που ενεργεί είτε ατομικά είτε ως μέλος οργάνου του ΝΠ και κατέχει διευθυντική θέση εντός αυτού
- Μέσω ή για λογαριασμό ΝΠ: Υπό την έννοια ότι ενδιαφέρει κάθε ΝΠ το οποίο χρησιμοποιείται για την τέλεση αξιόποινων πράξεων είτε αποκτά όφελος από την παράνομη πράξη είτε όχι – αποσύνδεση από την επιδίωξη οικονομικού ή άλλου υλικού οφέλους σε αντιδιαστολή με τη Σύμβαση του Παλέρμο (διεύρυνση περιπτώσεων)
- Αρμόδιοι για την επιβολή διοικητικών κυρώσεων είναι οι Υπουργοί Δικαιοσύνης και Προστασίας του Πολίτη
- Άρθρο 41, παρ. 2 ν. 3251/2004: Περίπτωση ανάθεσης από ένα ΝΠ της τέλεσης των αδικημάτων που περιλαμβάνονται στο άρθρο 187, παρ. 1 ΠΚ σε μια εγκληματική οργάνωση
- Άρθρο 41, παρ. 3 ν. 3251/2004: Τέλεση αξιόποινων πράξεων από ιεραρχικά κατώτερα στελέχη του ΝΠ – αφορά τις περιπτώσεις εμπλοκής φυσικού προσώπου το οποίο δε διαθέτει αποφασιστικές αρμοδιότητες εντός αυτού – προκύπτει η αδήριτη ανάγκη αυστηρής εποπτείας και διαρκούς ελέγχου εντός των ΝΠ – οι επιβαλλόμενες κυρώσεις είναι αισθητά χαμηλότερες σε σχέση με την παράγραφο 1 του αυτού άρθρου
- Άρθρο 41, παρ. 6 ν. 3251/2004: Διοικητική διαδικασία μέσω της υποχρεωτικής ενημέρωσης και παρεμβολής του Υπουργού Δικαιοσύνης
- Σημειώνεται ότι αν οι προβλεπόμενες κυρώσεις θεωρηθούν ποινικής κι όχι διοικητικής φύσης απαιτείται σε κάθε περίπτωση επιβολής τους να θεμελιώνονται τα στοιχεία της ποινικής ενοχής

- Άρθρο 4 ν. 2928/2001: Τροποποίηση της **παραγράφου 5 του άρθρου 111 ΚΠΔ** – αρμοδιότητα του **Τριμελούς Εφετείου Κακουργημάτων** επί όλων των εγκλημάτων που ορίζονται από τις διατάξεις του άρθρου 187 ΠΚ (διεύρυνση της αρμοδιότητας και επί των αδικημάτων του άρθρου 187^Α ΠΚ με την τροποποίηση που επέφερε ο ν. 3251/2004)
- Άρθρο 42, παρ. 5 ν. 3251/2004: Προβλέπεται η περάτωση της κύριας ανάκρισης με βούλευμα που εκδίδεται από το **Συμβούλιο Εφετών** κι όχι από το Συμβούλιο Πλημμελειοδικών
- Προσθήκη του άρθρου 200^Α ΚΠΔ σχετικά με τις προϋποθέσεις χρήσης του γενετικού υλικού των κατηγορουμένων στις περιπτώσεις των άρθρων 187 και 187^Α ΠΚ

8/1/2018

- ΠΚ 187^Α: Δυνατότητα εφαρμογής από τα ελληνικά δικαστήρια σε υποθέσεις με διεθνή χαρακτήρα (στην πράξη ωστόσο έχει εφαρμοστεί ελάχιστες φορές) → (α) Εφετείο Αλεξανδρούπολης για συμμετοχή σε ισλαμιστική τρομοκρατική οργάνωση της Συρίας – (β) Εφετείο Βορείου Αιγαίου για συμμετοχή σε κουρδική τρομοκρατική οργάνωση
- **Εξετάζεται αν είναι δυνατή η ποινική δίωξη και εκδίκαση των οκτώ (8) Τούρκων που φέρεται ότι συμμετείχαν στο πραξικόπημα της Τουρκίας βάσει του άρθρου 153 ΠΚ**
- Εν προκειμένω **δεν φαίνεται πως υπάρχει ποινική δικαιοδοσία του ελληνικού κράτους** να προβεί στις ανωτέρω ενέργειες και την εφαρμογή του άρθρου 153 ΠΚ – δεν καταφαίνεται ούτε η αρχή της εδαφικότητας
- ΠΚ 153, παρ. 2: Δε φαίνεται να προκύπτει ότι καλύπτονται και αλλοδαποί δράστες που τελούν αξιόποινες πράξεις στο εξωτερικό κατά την παράγραφο 1 του αυτού άρθρου – **ο νομοθέτης σκόπιμα δεν ήθελε να καλύψει και την ανωτέρω περίπτωση και δη την απόπειρα πραξικοπήματος**
- Εν προκειμένω δεν πρόκειται για ημεδαπό που τελεί την αξιόποινη πράξη στο εξωτερικό εφαρμοζόμενης της αρχής της ενεργητικής προσωπικότητας
- **Εξετάζεται περαιτέρω η δυνατότητα άσκησης ποινικής δίωξης και εκδίκασης με βάση το άρθρο 187^Α, παρ. 1 & 4 ΠΚ** (τέλεση τρομοκρατικών πράξεων – συγκρότηση τρομοκρατικής οργάνωσης και ένταξη σε αυτή)
- **Φαίνεται κατ' αρχήν να είναι εφικτή η δίωξη** δυνάμει των ανωτέρω διατάξεων εφαρμοζόμενης της αρχής της παγκόσμιας δικαιοδοσίας (άρθρο 8 ΠΚ) κι όχι της αρχής του διπλού αξιοποιίνου
- Βάσει της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας εφόσον ένα κράτος δεν εκδίδει το εκζητούμενο πρόσωπο πρέπει να διερευνήσει **αυτεπαγγέλτως** τη δυνατότητα δίωξης αυτού κατά το εσωτερικό του δίκαιο (**αξίωμα audetere ad iudicare**) – κατά πάγια πρακτική οι διατάξεις δικονομικού χαρακτήρα που περιλαμβάνονται σε συμβάσεις με αντικείμενο την έκδοση κατηγορουμένων εφαρμόζονται ευθέως και αυτομάτως στις εθνικές έννομες τάξεις
- Το άρθρο 8 ΠΚ απηχεί τις **αρχές της κρατικής προστασίας και της παγκόσμιας δικαιοδοσίας** – αφορά κατά βάση πράξεις οι οποίες **στρέφονται κατά του ελληνικού κράτους είτε από ημεδαπό είτε από αλλοδαπό** (περιπτώσεις α' έως ε') – μη εφαρμογή της αρχής του διπλού αξιοποιίνου ακόμα και για αλλοδαπούς δράστες που τελούν αξιόποινες πράξεις κατά αλλοδαπών κρατών
- Υπαγωγή του άρθρου 187^Α στην περίπτωση α' του άρθρου 8 ΠΚ → Κατά συνέπεια για την εφαρμογή του εν λόγω άρθρου **απαιτείται τα αδικήματα που προβλέπονται στις διατάξεις του να στρέφονται κατά του ελληνικού κράτους** υπό το πρίσμα του ανωτέρω σκεπτικού
- Έτσι, κατ' απόκλιση από τη θέση που δεχθήκαμε αρχικά, **κρίνεται ορθότερο ότι τα ελληνικά δικαστήρια δεν έχουν ποινική δικαιοδοσία** σε περίπτωση που αλλοδαποί δράστες τελούν αξιόποινες πράξεις κατά αλλοδαπού κράτους
- Εν προκειμένω πιθανή εφαρμογή του άρθρου 153 ΠΚ εκτιμάται ως ατελέσφορη δοθέντος πως για την ενεργοποίηση αυτού απαιτείται αίτηση της ξένης χώρας
- **Τίθεται όμως το ερώτημα υπό ποιες προϋποθέσεις θα μπορούσε πράγματι η Ελλάδα να επιληφθεί των υποθέσεων αυτών έχοντας ποινική δικαιοδοσία**
- Κατ' αρχάς θα πρέπει τα εκζητούμενα πρόσωπα να έχουν τελέσει πράξεις που πληρούν την αντικειμενική υπόσταση τουλάχιστον ενός εκ των αδικημάτων που προβλέπονται στο άρθρο 187^Α ΠΚ και αντίστοιχα το αίτημα περί έκδοσης να αφορά την τέλεση των τρομοκρατικών αυτών πράξεων

- Έτσι, απορριφθέντος του αιτήματος έκδοσης και εφόσον υφίστανται διεθνείς συμβάσεις οι οποίες ρυθμίζουν ανάλογα ζητήματα έκδοσης με ποινικό δικονομικό περιεχόμενο (εφαρμόζεται ευθέως και αυτομάτως), θα ήταν δυνατό η Ελλάδα να επιληφθεί και να διώξει ποινικά τα εκζητούμενα πρόσωπα **θεμελιώνοντας την ποινική της δικαιοδοσία στο άρθρο 8, περ. ια' ΠΚ**
- Θεωρείται ασφαλώς αυτονόητο πως οι υπογραφείσες συμβάσεις περί έκδοσης επιβάλλουν τη δίωξη του εκζητούμενου προσώπου σε περίπτωση μη έκδοσης αυτού, υιοθετώντας το **αξίωμα audetere ad iudicare**
- Εν προκειμένω, η θεμελίωση της ποινικής δικαιοδοσίας των ελληνικών δικαστηρίων στην **περίπτωση α' του άρθρου 8 ΠΚ** που αφορά τρομοκρατικές πράξεις στρεφόμενες κατά των δομών του ελληνικού κράτους **κρίνεται απορριπτέα** όπως αναλύεται ανωτέρω
- Τέλος, καθίσταται σαφές ότι οι ελληνικές αρχές σε όλα τα προαναφερθέντα ενδεχόμενα δύνανται να επιληφθούν **αυτεπαγγέλτως**

ΜΕΡΟΣ ΙΙΙ – ΛΑΘΡΕΜΠΟΡΙΑ (Ν. 2960/2001)17/1/2018

- Λαθρεμπορία: Ρυθμίζεται από το ν. 2960/2001 (Τελωνειακός Κώδικας) – οι βασικές ρυθμίσεις εισήχθησαν το πρώτον με το ΠΔ 1943/1918
- Άρθρο 155, παρ. 1 ν. 2960/2001 → **Γνήσια λαθρεμπορία**
≠
Άρθρο 155, παρ. 2 ν. 2960/2001 → **Πράξεις που θεωρούνται λαθρεμπορία**
- Ο νόμος περί λαθρεμπορίας αποτελεί ένα **λευκό ποινικό νόμο**, ήτοι εξαρτάται απόλυτα από τις διοικητικές διατάξεις που χρησιμεύουν για τον προσδιορισμό των εννοιών των επιμέρους όρων οι οποίοι χρησιμοποιούνται εν προκειμένω
- Εντοπίζεται με άλλα λόγια μια άρρηκτη εξάρτηση του εν λόγω νόμου από το διοικητικό χαρακτηρισμό της συμπεριφοράς από τις διοικητικές αρχές καθώς και από την εν γένει δράση των διοικητικών οργάνων
- Επομένως πρόκειται για έναν ειδικό λευκό ποινικό νόμο με οικονομικό περιεχόμενο αιτιωδώς συναπτόμενο με τις διοικητικές διατάξεις
- Έλλειψη άδειας της διοικητικής αρχής ή παραβίαση της άδειας αυτής (εκτός ορισμένου τόπου/χρόνου) → Κυρίαρχο στοιχείο η συνδρομή του οποίου απαιτείται σε συνδυασμό με το αντικειμενικό στοιχείο για την τέλεση της λαθρεμπορίας
- **Αντικειμενικό στοιχείο** → Εισαγωγή ή εξαγωγή εμπορευμάτων που υπόκεινται σε φόρους, δασμούς, επιβαρύνσεις
- Κατά το άρθρο 156, παρ. 1 ν. 2960/2001 η άδεια της διοικητικής αρχής πρέπει να είναι ουσιαστικά και τυπικά νόμιμη – το αδίκημα της λαθρεμπορίας τελείται ακόμα και στην περίπτωση που η απαιτούμενη άδεια υφίσταται αλλά κακώς εδόθη από τα διοικητικά όργανα (το εμπόρευμα παραμένει λαθραίο)
- Συνεπώς οι ενέργειες (πράξεις ή παραλείψεις) των τελωνειακών αρχών είναι καθοριστικές ως προς το αν έχει τελεστεί ή όχι η αξιόποινη πράξη της λαθρεμπορίας
- Σημειώνεται πως τα τελωνεία υπάγονται διοικητικά στην Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων
- **Υποκειμενικό στοιχείο** → Απαιτείται γνώση τόσο ως προς το ότι το εμπόρευμα υπόκειται σε δασμούς, φόρους, επιβαρύνσεις όσο και ότι η απαιτούμενη άδεια εκ των αρμοδίων τελωνειακών αρχών δεν υφίσταται (βλ. και περιπτώσεις του άρθρου 156 ν. 2960/2001) – κατά συνέπεια αρκεί να συντρέχει ενδεχόμενος δόλος
- Δεν είναι όμως ανάγκη να συντρέχει και πρόθεση (σκοπός) αποφυγής καταβολής φόρων, δασμών, επιβαρύνσεων που προβλέπονται σε περίπτωση εισαγωγής ή εξαγωγής
- Άρθρο 155, παρ. 1β' ν. 2960/2001: Δεύτερη περίπτωση γνήσιας λαθρεμπορίας – η αοριστία της διάταξης («οποιαδήποτε ενέργεια») γεννά σοβαρό ζήτημα αντισυνταγματικότητας – διευρυμένος σκοπός ως αντίβαρο της αοριστίας
- **Δογματικά η διάταξη κρίνεται ως αντισυνταγματική ως αντικείμενη στην αρχή της νομιμότητας** (nullum crimen nulla poena sine lege carta – μη ορισμένος ποινικός νόμος)
- Τίθεται περαιτέρω το ερώτημα ποια συμπεριφορά εμπίπτει στο εννοιολογικό πεδίο του όρου «οποιαδήποτε ενέργεια» - ανακύπτει δυσκολία προσδιορισμού της αρχής εκτέλεσης του εν λόγω αδικήματος - έτσι δε νοείται απόπειρα στην περίπτωση αυτή
- Κατά τον Άρειο Πάγο η έννοια της «οποιαδήποτε ενέργειας» πρέπει κατά ορθή δογματική κρίση να αντικατασταθεί από την έννοια του «**τεχνάσματος**» συμπεριλαμβανομένων και όλων των προπαρασκευαστικών ενεργειών

- Σύμφωνα με την κρίση του Ανώτατου Δικαστηρίου ως **τέχνασμα θεωρείται η προσπάθεια παραπλάνησης των αρχών με κάθε πρόσφορο μέσο ενέχουσα ένα στοιχείο εφευρετικότητας** – η έννοια είναι περιοριστική ανταποκρινόμενη πλήρως στη θεμελιώδη αρχή της νομιμότητας
- Παρά την προεκτεθείσα αντίθετη γνώμη του Αρείου Πάγου η διάταξη δεν έχει καταργηθεί και εφαρμόζεται κανονικά πολλές φορές κατά κατάχρηση λόγω των αυξημένων εσόδων που αποκομίζει το Ελληνικό Δημόσιο από την εφαρμογή της
- Επιπρόσθετα, αξίζει να σημειωθεί ότι η κατοχή του λαθραίου εμπορεύματος δεν τιμωρείται αυτοτελώς αλλά αποτελεί συντιμωρητή ύστερη πράξη του αδικήματος της λαθρεμπορίας
- Άρθρο 159 ν. 2960/2001: Αφορά τους τελωνειακούς υπαλλήλους κατά το χρονικό σημείο της ανάκρισης
- Προβληματική του **ne bis in idem** σχετικά με τη σωρευτική επιβολή ποινικών και διοικητικών κυρώσεων για το αδίκημα της λαθρεμπορίας – το πρόβλημα εντείνεται σε περίπτωση που καίτοι ο κατηγορούμενος έχει αθωωθεί από τα ποινικά δικαστήρια, επιβάλλεται σε αυτόν διοικητική κύρωση με την μορφή διοικητικού προστίμου